

Open your mind. LUT.
Lappeenranta **University of Technology**
Kauppatieteellinen tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Rahoitus

**Viimeaikainen globaali finanssikriisi ja sen vaikutus Suomessa
toimivien pankkien suorituskykyyn**

**The recent global financial crisis and its impact on performance of
banking sector in Finland**

21.12.2012

Tekijä: Lauri Kallio
Ohjaaja: Elena Fedorova

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Tutkielman aihe ja taustaa.....	1
1.2	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma	2
1.3	Tutkimuksen rajaukset	2
1.4	Tutkimusmenetelmä- ja aineisto	3
1.5	Tutkimuksen rakenne	3
2	Viimeaikainen globaali finanssikriisi	5
2.1	Finanssikriisin puhkeaminen ja vaikutus ulkomailla	5
2.2	Finanssikriisin vaikutus Suomeen	7
2.3	Tutkimuksessa mukana olevat konsernit	10
3	Pankkien suorituskyvyn mittaaminen	12
3.1	Tilinpäätösanalyysi	12
3.2	Analyysissä käytettävät tunnusluvut	18
3.2.1	Kannattavuus	19
3.2.2	Tehokkuus	20
3.2.3	Vakavaraisuus	21
3.2.4	Osakekohtaiset tunnusluvut.....	22
4	Tutkimus ja kootut tutkimustulokset	24
4.1	Kannattavuus.....	24
4.2	Tehokkuus	28
4.3	Vakavaraisuus.....	30
4.4	Osakekohtaiset tunnusluvut	33
5	Yhteenveto	38
6	Lähteet	42

Liitteet

Liite 1. ROI:n kehitys 2000-luvulla

Liite 2. ROE:n kehitys 2000-luvulla

Liite 3. ROA:n kehitys 2000-luvulla

Liite 4. Kulu/Tuotto-suhteen kehitys 2000-luvulla

Liite 5. Vakavaraisuussuhdeluvun kehitys 2000-luvulla

Liite 6. Omavaraisuusasteen kehitys 2000-luvulla

Liite 7. Osakekohtaisen tuloksen kehitys 2000-luvulla

Liite 8. P/E-luvun kehitys 2000-luvulla

1 Johdanto

1.1 Tutkielman aihe ja taustaa

Tutkielman aiheena on tutkia Suomessa toimivien pankkikonsernien suorituskyvyn kehitystä 2000-luvulla. Tutkielmassa selvitetään finanssikriisin alkamisen syitä ja sitä kuinka se on vaikuttanut Suomen talouteen ja Suomessa toimivien pankkikonsernien toimintaan. Ennen vuosia 2007–2008 Suomen talous eli noususuhdanteessa ja valtion velkaantuneisuus oli alimmillaan sitten 1990-luvun alun. Vuosien 2007–2008 aikana iskenyt finanssikriisi aiheutti maailmalla, Suomi mukaan lukien maailmanlaajuisen taantumaa. Kyseinen aihe on tällä hetkellä erittäin keskeinen ja tämä myös suurimmalta osalta vaikutti aiheen valintaan.

Taantuma koetteli Suomen taloudellista tilannetta koko julkisen talouden saralla. Suomen viennin supistuessa ja tämän seurauksena vaihtotaseen jäädessä alijäämäiseksi valtion velka alkoi kasvaa. 1990-luvun alun taantuma koetteli suuresti pankkitoimialaa, muiden toimialojen kärsiessä vähemmän. Viimeaikainen finanssikriisi koski suurelta osin kaikkia toimialoja.

Tutkimuksessa keskitytään pankkikonsernien suorituskyvyn kehitykseen vuosien 2000–2011 välisenä aikana. Tutkimuksessa käydään läpi konsernien taloudellista tilannetta ennen finanssikriisiä, finanssikriisin aikana ja kuinka konsernit ovat kriisistä pystyneet selviytymään ja jatkamaan liiketoimintaansa. Haluan mainita, että en ota kantaa edellisellä lauseella siihen onko finanssikriisi jo loppunut vai onko se edelleen käynnissä. Pankkitoimialalla keskitytään liikepankkien tunnuslukujen tarkasteluun, sen ollessa suurin pankkitoimiala. Liikepankit ovat osakeyhtiömuotoisia ja tutkimuksessa mukana olevista konserneista, lähes kaikki konsernit ovat koko tarkasteluperiodin ajan olleet pörssinoteerattuja, poikkeuksena Aktia joka listautui pörssiin 2009 vuoden syyskuussa.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma

Tutkimuksen aiheena on tutkia Suomessa toimivien pankkikonsernien suorituskykyä 2000-luvulla. Tutkimusongelma on: **“Miten viimeaikainen globaali finanssikriisi on vaikuttanut Suomessa toimivien pankkikonsernien suorituskykyyn”**. Tutkimuksessa pyritään selvittämään tätä ongelmaa analysoimalla konsernien tilinpäätöksistä kerättyjä ja laskettuja tunnuslukuja. Näitä tunnuslukuja voidaan kutsua myös taloudellisen suorituskyvyn mittareiksi. Tutkimuksessa pyritään vastaamaan myös alatutkimusongelmiin, jotka ovat:

1. Vaikuttiko finanssikriisi konsernien suorituskykyyn
2. Vaikuttiko konsernin koko suorituskyvyn kehitykseen tai finanssikriisistä selviytymiseen

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää konsernien suoriutumista finanssikriisistä. Edellinen suuri lama Suomessa 1990-luvun alussa koetteli suuresti Suomen pankkitoimialaa, tutkimuksessa pyritään selvittämään kuinka pankkitoimiala selvisi viimeaikaisesta finanssikriisistä. Rajoittamalla tarkastelun pelkästään pankkitoimialaan ja tekemällä sisäistä vertailua pystymme havaitsemaan onko konsernin koolla ollut merkitystä finanssikriisistä selviämiseen ja kuinka pienemmät konsernit ovat pärjänneet vertailussa suurempia vastaan 2000-luvulla.

1.3 Tutkimuksen rajaukset

Tutkimus rajautuu tarkastelemaan Suomen tilannetta ja Suomen pankkisektoria. Finanssikriisin syitä pyritään selvittämään sen syntyperiltä Yhdysvalloista, mutta muuten tunnusluvut ja tutkimuksessa käytettävä aineisto koskee Suomea. Tutkimukseen on valittu pelkästään liikepankkeja, koska suurimmat pankit Suomessa ovat liikepankkeja. Liikepankit ovat osakeyhtiömuotoisia, joten niiden päätehtävänä on maksimoida osakkeenomistajien arvoa. Vuonna 2012 Suomessa toimi 17 liikepankkia, joista Sofia Pankki Oyj on joutunut selvitystilaan vuonna 2010 (Finanssivalvonta, 2012)

Tutkimuksen ajallinen rajaus sijoittuu vuosien 2000–2011 välille, tästä saamme tarpeeksi kattavan aineiston tutkimuksen tekemiseen. Pystymme arvioimaan

pankkikonsernien taloudellista tilannetta ennen finanssikriisiä, sen aikana ja siitä selviytymistä. Pystymme näkemään kuinka kovaa finanssikriisi iski konserneihin.

Pankkien osalta rajaus kohdistuu Suomessa toimiviin pankkikonserneihin. Tutkimukseen on valikoitu viisi suurinta liikepankkia Suomesta tutkimukseen, nämä ovat henkilöstö määrältään suurimmat liikepankit Suomessa. Tutkimukseen valitut liikepankit ovat myös toimineet koko tarkasteluperiodin ajan, joka oli yksi kriteeri liikepankkeja valittaessa. Pankit jotka olen tutkimukseeni valinnut, ovat OP-Pohjola-ryhmä, Nordea, Sampo, Aktia Pankki Oyj ja Ålandsbanken Abp.

1.4 Tutkimusmenetelmä- ja aineisto

Tutkimuksen aineistona on käytetty yritysten vuosittain julkistamia vuosikertomuksia, joissa on ilmoitettu yritysten ja konsernien tilinpäätökset. Konsernien tilinpäätökset ovat tutkimuksen pääasiallinen tietolähde. Konsernien tilinpäätöksistä saadaan kaikki tutkimukseen tarvittavat luvut ja näistä pystytään laskemaan tutkimuksessa esitetyt tunnusluvut. Tutkimuksessa mitataan konsernien suorituskykyä kannattavuuden, vakavaraisuuden, tehokkuuden ja osakekohtaisten tunnuslukujen avulla.

Tutkimus on toteutettu kvantitatiivisena tutkimuksena. Kvantitatiiviset tutkimukset (määrällinen tutkimus) perustuvat usein tutkimuskohteen kuvaamiseen ja tulkitsemisen tilastojen ja numeroiden avulla, jossa mittayksikkö voi ilmiön luonteen mukaan vaihdella. Erätuuli et al. (1994) mainitsee kirjassaan, että ilmiö voi olla esimerkiksi ihmistä kuvaava ominaisuus, sana, vaikutuksen aste tai mikä muu tahansa soveltuva yksikkö, jonka avulla tarkastelun kohteena oleva ilmiö saadaan numeeriseen hallintaan.

1.5 Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksen aloittaa johdanto. Johdannon jälkeinen kappale keskittyy finanssikriisin syntymisen syihin ja tässä kappaleessa käydään hieman tarkemmin läpi Yhdysvalloista käynnistynyttä finanssikriisiä ja sen vaikutuksia Suomen talouteen ja pankkitoimialaan. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys perustuu artikkeleista kerättyyn tietoon.

Kolmannessa kappaleessa käydään läpi taloudellisen suorituskyvyn mittaamiseen liittyviä taustoja ja teorioita. Kappaleessa käydään läpi tilinpäätösanalyysin taustoja ja sen käyttämisen hyödyntämistä suorituskyvyn mittaamisessa. Kappaleessa selvitetään kuinka taloudellista suorituskykyä voidaan mitata ja esitetään tutkimuksessa käytettävät suorituskyvyn mittarit.

Tutkimuksen neljännessä kappaleessa käsitellään itse tutkimusta. Kappaleessa esitetään kerätyt ja lasketut tunnuslukujen tulokset. Kappaleessa käydään myös tutkimusongelmina esitettävät väitteet läpi ja kirjataan saadut tulokset näkyviin.

Tutkimuksen viimeisessä kappaleessa yritetään saada vedettyä koko työ yhteen. Tässä kappaleessa käydään läpi mitä työssä on tutkittu ja minkälaisia tuloksia tutkimuksesta on syntynyt.

2 Viimeaikainen globaali finanssikriisi

2.1 Finanssikriisin puhkeaminen ja vaikutus ulkomailta

Taluskriisejä on esiintynyt niin kauan kuin talouksia on ollut olemassa. Kriisit voivat koskettaa vain, jotain tiettyä taloutta tai tiettyä maan osaa. Kuten Constantinou ja Ashta (2011) esittää taluskriisejä on ollut ympäri maailmaa edellisillä vuosikymmenillä, näistä esimerkkeinä Venäjän kriisi 1998, Etelä-Amerikan maiden kriisit 1999–2002 ja Aasian maiden kriisit 1990-luvun lopussa. Seuraavaksi käydään hieman syvällisemmin läpi Yhdysvalloista käynnistynyttä finanssikriisiä ja myöhemmin sen vaikutuksia Suomen talouteen ja Suomessa toimiviin pankkeihin.

Guptan (2010) ja monien muiden tutkijoiden mukaan maailman laajuinen taluskriisi sai alkunsa vuosien 2007–2008 aikana Yhdysvalloista, jonka seurauksena syntyi pahin taantuma maailmantaloudessa sitten 1930-luvun ”The Great Recession”. Lehman Brothersin konkurssi vuonna 2008 aiheutti ketjureaktion, jonka seurauksena finanssikriisi levisi koko maailmaan. Lehman Brothersin konkurssin aiheutumisen syynä voidaan pitää Yhdysvaltojen asuntolaina kuplan puhkeamista, jota pidetään myös yhtenä pääsyynä maailmanlaajuisen finanssikriisin syntymiseen. Edrem (2010) tukee myös Guptan edellä mainittua väitettä finanssikriisin alkamisesta Lehman Brothersin konkurssin jälkeen kansainvälisesti. Edrem on tutkinut aihetta Turkin pankkitoimialalla. Koko maailmanlaajuisesta levinneisyydestä kuvaa hyvin Brownin ja Davisin (2008) tutkimus kuinka finanssikriisi vaikutti Australian rahoitusmarkkinoihin. Heidän tutkimuksen mukaan Australian talous on todistanut melko joustavaa suhtautumista kansainvälisille turbulensseille. Australiakaan ei säästynyt finanssikriisin aiheuttamista likviditeettiongelmista täysin, heillä nämä näkyivät vain pienempinä.

Blundell-Wignall et al. (2008) selvittää tutkimuksessaan erilaisia syitä ja poliittisia kysymyksiä, jotka olivat aiheuttamassa finanssikriisiä. Poliittisiksi syiksi tutkimuksessa mainitaan George Bushin lanseeraama ”Amerikan unelma”, jolloin matalatuloiset kansalaiset saivat nostettua asuntolainaa ilman, minkäänlaista alkupääomaa. Ihmiset

ottivat asuntolainaa asunnon ostamista varten, sillä perusteella että asuntojen hinnat nousisivat edelleen, eikä niin sanottujen normaalien virtausten mukaan. Tutkimuksessa selvitetään myös kuinka pankit piilottelivat riskipainotettuja saamisia. Taseen lukuja kaunisteltiin siirtämällä lukuja taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin, jolloin yhtiöillä näytti menevän hyvin, vaikka tilanne oli aivan toinen. Näiden sitoumuksien räjähtäessä silmille vuosien 2007–2008 aikana likviditeettiongelma nousi pintaan todenteolla.

Likviditeettiongelmat olivat yksi suuri syy pankkien romahtamiseen. Englantilainen The Northern Rock pankki on tässä erittäin hyvä esimerkki. Heidän oman pääoman määränsä vuonna 2007 oli noin 2 % koko pääoman määrästä (Blundell-Wignall et al. (2008). Hall (2008) tutkimuksessaan toteaa, että vuoden 2008 aikana finanssikriisin todenteolla iskiessä olisi likvidiä rahaa tarvittu. Northern Rock oli edellisenä vuotena jakanut kaikki jakokelpoiset varansa ulos osakkeenomistajille osinkoina, joten heidän kassansa oli tyhjä, eikä rahaa ollut kattaa tulevia tappioita. Northern Rockista tuli ensimmäinen englantilainen pankki joka kaatui noin 140 vuoteen.

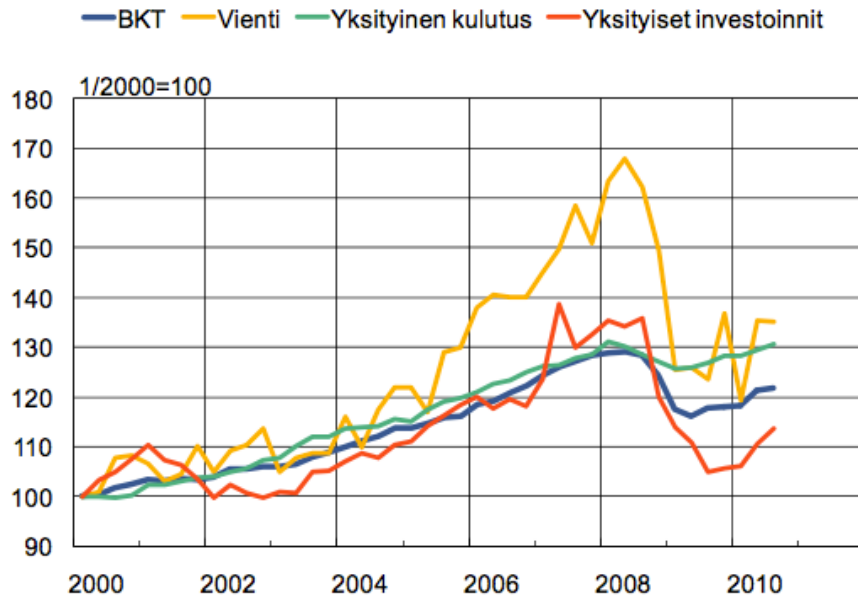
Ovatko pankit Yhdysvalloissa liian suuria, voidakseen mennä konkurssiin? Voiko Yhdysvaltojen hallitus päästää pankkinsa konkurssiin? Quirkin (2012) tutkiessa kyseistä pulmaa hän mainitsee, että Yhdysvaltojen hallituksen mielestä nämä suuret pankit ovat liian suuria kaatuakseen, taivas tulee romahtamaan jos pankkeja ei pelasteta. Quirkin lisäksi Santoro (2012) tutki samaa aspektia, hyvinkin samankaltaisilla tuloksilla. Pankkien tulojen kaksinkertaistuttua amerikkalaisten perheiden hyvinvointi on kuitenkin romahtanut. Asuntojen hinnat ovat tippuneet, keskitulot ovat laskeneet, lähes kaikilla mittareilla mitattuna normaalin kansalaisen hyvinvointi on huonontunut, joten taivas on romahtanut heidän päällensä. Hurri (2009) puhuu artikkelissaan, että vuosi finanssikriisin jälkeen suurimmista pankeista on tullut vielä suurempia, esimerkiksi suurimpien pankkien taseiden loppusummat ovat kasvaneet reilut 5 000 miljardia dollaria (Taloussanomat, 2012). Barack Obaman presidenttikaudella lanseeraama Dodd-Frank määräys pyrkii asettamaan pankkitoiminnalla määräyksiä Yhdysvalloissa (SEC, 2012). Tällä määräyksellä on pyritty tuomaan uusia säännöksiä pankkitoimintaan, jotta samankaltaista finanssikriisiä ei tultais enää kokemaan. Quirk (2012) kuitenkin toteaa, että määräyksen ollessa 2319 sivua pitkä se on aivan liian monimutkainen ja

tämä uusi säännös ei todennäköisesti estä uuden finanssikriisin syntymistä. Yhdysvaltojen pankkitoimialan ollessa koko maan säännellyin toimiala, jo ennen finanssikriisin alkua ja siltikin finanssikriisi muodostui. Hän mielestään vanhaa määräystä tulisi ennemmin selkeyttää, kuin lanseerata uutta.

Finanssikriisi laukesi suurimmassa osassa maista samalla mekanismilla: pankit niin sanotusti kuivuivat kokoon suurten yleisöjen ja muiden pankkien tukkiessa rahahanat. Likviditeettiongelmat olivat kaikilla pankeilla yleisesti suurin ongelma. Kuten edellä mainitsin yleisön menettäessä luottamuksensa pankkiin, he eivät enää talleta rahojaan pankkiin, koska he pelkäävät pankkien menevän konkurssiin. Toisaalta pankit eivät pysty toimimaan ilman yleisön ja muiden luottolaitosten tekemiä talletuksia. Nämä ongelmat kävivät monelle pankille Amerikassa ja Euroopassa liian suuriksi ja he ajautuivat konkurssiin tai valtion omistukseen. Seuraavaksi käymme tarkemmin läpi kuinka finanssikriisi vaikutti Suomen talouteen ja Suomessa toimiviin pankkeihin.

2.2 Finanssikriisin vaikutus Suomeen

Kuvio 1 esittää Suomen bruttokansantuotteen kehitystä 2000-luvulla. Kuviosta voidaan havaita Suomen bruttokansantuotteen voimakas kasvu vuosien 2004–2007 aikana, kasvu oli noin 4 prosenttia vuosittain. Freystätter ja Mattila (2011) tutki finanssikriisin vaikutusta Suomen talouteen. Suuri kasvu perustui viennin suuren kasvuun suhteessa tuontiin. Tämän seurauksena myös Suomen valtion vaihtotase oli selvästi ylijäämäinen kyseisellä ajanjaksolla. Kuviossa 1. esitetään Suomen BKT:n ja keskeisten kysyntäerien kehitys 2000-luvulla (Tilastokeskus, 2012).

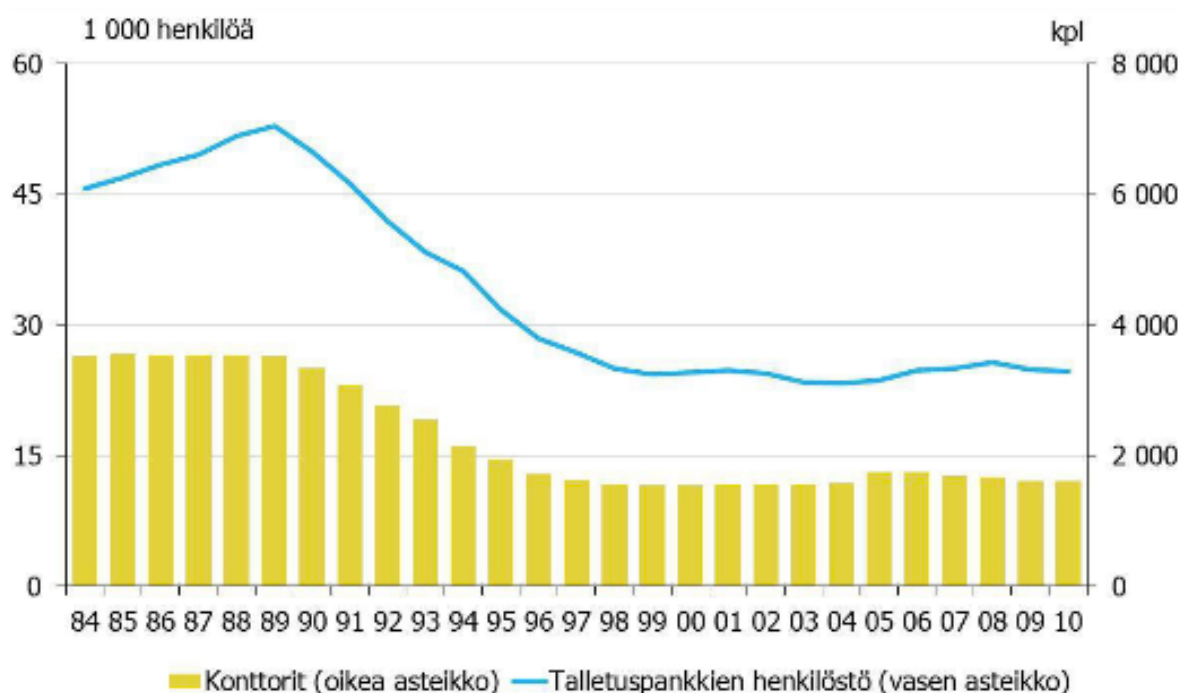

Vuosien 2007–2008 aikana kärjistynyt finanssikriisi pudotti Suomen melko korkealta ja kovaa. Finanssikriisi iski Suomen talouteen pahasti juuri viennin suurena laskuna. Kuviosta 1, voidaan havaita vientikäyrän jyrkkä lasku vuosien 2007–2008 aikana. Vuoden 2009 aikana Suomen bruttokansantuote pienentyi noin 8 prosenttia, tämä on muihin kehittyneisiin maihin verrattuna suurimpien joukossa. Viennin tyrehtyessä myös julkisen talouden ylijäämä kääntyi nopeasti alijäämäiseksi ja tämän seurauksena valtion velka alkoi kasvaa. Valtion velka on kasvanut 2000-luvun alusta noin 16 miljardia vuoteen 2011 mennessä, mutta vuosien 2007–2011 aikana velka on kasvanut noin 23 miljardia euroa (Tilastokeskus, 2012).

Suomi ei ole kuitenkaan ainoa Euroopan maa, jolla valtion velka on kasvanut ja pankkitoimialalla ollut vaikeaa. O’Sullivan ja Kennedy (2010) tutkivat mikä aiheutti Irlannin pankkitoimialalla kriisin. Heidän havainnoistaan käy ilmi, että Irlannin pankkisektorin kriisi johtui suurilta osin, pankkien riittämättömästä riskienhallinnasta ja näiden riskien epäonnistuneesta valvonnasta. Irlannissakin oli ollut käynnissä suuri korkeasuhdanne talouskasvussa viimeisen kymmenen vuoden aikana, joten Suomen tavoin Irlanti putosi korkealta ja kovaa, Irlanti oli ja on edelleen suuremmissa vaikeuksissa kuin Suomi.

Suomen pankkitoimiala, kuten kaikkien muidenkin maiden on hyvin säänneltyä ja omalaatuista. Toimialalle ei siis esimerkiksi pääse ilman lupaviranomaisten myöntämää hyväksyntää. Suomessa tätä asiaa hoitaa Finanssivalvonta, nämä tehtävät ja tavoitteet ovat kirjattu myös lakiin Finanssivalvonnasta. Pankkitoimiala on tarkasti valvottu toimiala ympäri maailmaa. Toimialalla liikkuu suuret riskit ja näiden sääntelyiden tarkoituksena on karsija sellaiset yritykset pois toimialalta, jotka eivät pysty näitä riskejä kohtaamaan.

Suomen pankkitoimialalla toimii kolmentyyppisiä talletuspankkeja. Liikepankit, säästöpankit ja osuuspankit, liikepankit ovat osakeyhtiömuotoisia, tämän seurauksena näiden pankkien tehtävänä on maksimoida osakkeenomistajien arvoa. Säästöpankkien tehtävänä on nimensä mukaisesti edistää säästämistä, ja osuuspankkien ollessa osuuskuntamuotoisia, asiakkaiden liittyessä jäseniksi pankkiin heistä tulee myös pankin omistajia. Kuviossa 2. esitetään talletuspankkien konttorit ja henkilöstö Suomessa vuoden 2010 lopussa (Pankit Suomessa, 2010).

Kuviosta 2 voidaan havaita, että pankkitoimialan henkilöstön määrä on pysynyt lähes samalla tasolla koko 2000-luvun ajan. Finanssikriisinkään aikana henkilöstön määrässä ei nähdä suuria muutoksia. Vuonna 2000 pankkitoimialalla oli henkilöstöä 29 496 ja vuonna 2011 henkilöstöä oli 31 039, joten tässä suhteessa toimialalla ei ole tapahtunut

suuria muutoksia viimeisen yhdentoista vuoden aikana. Konttoreiden määrässä on tapahtunut tarkasteluperiodin aikana pieni lasku, vuonna 2000 konttoreita oli 1550 ja vuonna 2011 konttoreiden lukumäärä oli laskenut 1506:teen.

1980-luvun lopussa ja 1990-luvun alussa pankkisektorilla toimi selvästi enemmän henkilöstöä kuin tarkasteluperiodin aikana. 1990-luvun lama Suomessa vähensi henkilöstön määrää melko rajusti pankkisektorilla. Kiander ja Vartia (2011) on tutkinut tätä Suomen lamaa 1990-luvun alussa. Tämän laman aiheutumisen syinä olivat pankkien melko löysät lainan myöntämisen perusteet. Talouden ja yleisön tulojen noustessa ei huomattu talouden yli kuumentumista, ylikuumenemisen käydessä toteen ihmisillä ei ollut enää varaa maksaa ottamiaan lainoja takaisin. Tästä syystä Suomen pankkisektori joutui suuriin vaikeuksiin ja pankkeja jakaantui ja fuusioitui. Nämä jakaantumiset ja fuusioitumiset voidaan huomata kuviosta 2, konttorien ja henkilöstön määrän melko suurena laskuna.

2.3 Tutkimuksessa mukana olevat konsernit

Suomessa toimivista pankkikonserneista tutkimukseen on valittu Nordea, OP Pohjola-ryhmä, Sampo Pankki, Aktia ja Ålandsbanken. Näistä kaksi selkeästi suurinta ovat OP-Pohjola-ryhmä ja Nordea, joiden yhteenlaskettu markkinaosuus yleisön talletuksista vuonna 2011 oli 66 %. OP-Pohjola-ryhmä on suurin tällä saralla mitattuna 34,4 % osuudella, toisena on Nordea 31,6 %, kolmantena jo selkeästi pienemmällä osuudella on Sampo 11,7 %, pienimmät tutkimuksessa mukana olevat pankkikonsernit ovat Aktia 2,9 % ja Ålandsbanken 1,2 % osuuksilla. Tutkimuksessa käytetään pankkien konsernitilinpäätöksistä kerättyjä lukuja, koska kaikilla tutkimuksessa mukana olevilla konserneilla on myös suuremmassa tai pienemmässä mittakaavassa mukana vakuutustoimintaa. Tutkimukseen on valittu konsernitilinpäätöksien luvut myös siitä syystä, että näistä näemme kuinka koko konserni on suoriutunut tarkasteluperiodin aikana.

Osa tutkimuksessa käytetyistä pankkikonserneista on käynyt tarkasteluperiodin aikana läpi suuriakin rakennemuutoksia. Nykyinen OP-Pohjola-ryhmä muodostui vuonna 2005, Pohjolan liittyessä Osuuspankkiryhmän kanssa yhteen, jolloin myös

vahinkovakuutustoiminta tuli konsernin uudeksi liiketoiminta-alueeksi. Sampo pankki myi koko osakekantansa vuonna 2007 voimaan astuneella kaupalla Danske Banks A/S:lle, jolloin siitä tuli osa Danske Bank konsernia. Suomessa toiminta on kuitenkin jatkunut normaalisti Sampo pankki nimellä ja Suomessa Sammolla toimii myös oma toimitusjohtaja. Aktia Säästöpankkina ennen tunnettu konserni listautui pörssiin 30.9.2009, jonka seurauksena se myös luopui säästöpankki statuksestaan. Osakekohtaisten tunnuslukujen laskeminen P/E-luvun osalta alkaa tästä syystä Aktialla vasta vuodesta 2009.

Tunnusluvut joita tutkimuksessa esitetään, ovat kerätty konsernien julkaisemista konsernitilinpäätöksistä. Tunnuslukujen laskentakaavoina on käytetty lähes poikkeuksellisesti yhtiöiden itsensä käyttämiä laskentakaavoja. Poikkeukset johtuvat siitä, että konsernit eivät välttämättä esitä tilinpäätöksissään samoja lukuja, joita tutkimuksessa on esitetty. Vuoden 2004 jälkeen kaikkien konsernien tilinpäätökset on tehty Kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaan.

3 Pankkien suorituskyvyn mittaaminen

Yrityksen taloudellisesta tilanteesta ovat kiinnostuneita monet yrityksen toimintaan osallistuvat tahot. Näitä tahoja kutsutaan yrityksen sidosryhmiksi. Salmi (2006, s. 13) mainitsee kirjassaan keskeisimmiksi näistä sidosryhmistä asiakkaat, alihankkijat, henkilöstö, omistajat, rahoittajat ja muut keskeiset julkiset instituutiot, koska yritykset toimivat yleisesti kilpailutilanteessa, niin myös kilpailijat kuuluvat tähän joukkoon. Ensisijaisin tilinpäätösinformaation käyttäjäryhmä on yrityksen omistajat. Kaikkia sidosryhmiä kiinnostavat erilaiset asiat yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja tuloksesta. Kiinnostuksen kohteista, verottaja on kiinnostunut yrityksen verotettavasta tuloksesta, alihankkijoita kiinnostaa yrityksen maksukyky ja rahoittajia kiinnostaa taloudellinen tilanne heidän sijoituspäätöksen perusteeksi.

Yrityksien tärkein tarjoama tietolähde sidosryhmilleen on yrityksen taloudellisesta tilanteesta vuosittain julkaistava tilinpäätös. Tilinpäätös on tarkoitettu avustamaan esimerkiksi sijoittajia heidän sijoituspäätöksissään. Tilinpäätöksistä analyytikot saavat yritystä koskevia tunnuslukuja, joiden perusteella he voivat analysoida yrityksen taloudellista tilaa ja verrata tätä kilpailijoihin ja/tai toimialaindeksiin. Suomessa tilinpäätökset ovat lakisääteisiä ja niiden laadintaa sääntelee kirjanpitolaki ja kirjanpitoasetus. Tilinpäätös sisältää taseen, joka kuvaa tilinpäätös hetken taloudellista asemaa; tuloslaskelman, joka kuvaa tuloksen muodostumista; rahoituslaskelman, jossa on annettava tarkka selvitys miten varat ovat hankittu ja käytetty tilikauden aikana sekä taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitteenä olevat liitetiedot (Kirjanpitolaki 3:1).

3.1 Tilinpäätösanalyysi

Tilinpäätösanalyysissä tarkastellaan kattavasti erilaisten tunnuslukujen ja muiden menetelmien avulla yrityksen taloudellisen menestyksen osatekijöitä ja niiden kehitystä. Niskanen ja Niskanen (2003, s. 10) mainitsee kirjassaan, että tilinpäätösanalyysillä on

tarkoituksena pyrkiä analysoimaan pelkkien tunnuslukuarvojen lisäksi niihin liittyviä tekijöitä, tämän kaltaisella analyysillä pyritään saamaan yksityiskohtaisempaa tietoa, esimerkiksi ovatko tunnuslukujen arvot satunnaisia vai liittyvätkö ne pidemmän aikavälin muutoksiin. Tämä ei kuitenkaan takaa täysin pettämätöntä analyysiä, koska yleisesti tilinpäätösinformaatio on joiltakin osin puutteellista. Tilinpäätösanalyysiä on käytetty jo toista sataa vuotta, mutta siltikään näitä kaikkia puutteellisuuksia ei ole saatu vielä ratkaistua (Salmi 2006, s. 121).

Lähteestä riippuen voimme todeta tilinpäätösanalyysin syntyneen 1800-luvun loppupuolella. Laitisen (1992, s. 42) mukaan 1800-luvun lopulla yritykset olivat kasvaneet jo niin suuriksi, että johtajuus alkoi irtaantua omistajuudesta ja luottotajien merkitys yritysten kasvun rahoittamisessa korostui. Tällöin myös tilinpäätösanalyysin kehittymisensuunta jakaantui kahteen eri suuntaukseen, analyysimenetelmiä alettiin kehittää liikkeenjohdon ja luotonantajien erillisiin tarpeisiin. Horrigan (1968) mainitsee tutkimuksessaan, että current ration kehittämisen ja käyttöönoton (1890-luvulla) seurauksena voidaan sanoa, että tilinpäätöstunnuksien käyttö toden teolla alkoi.

Alexander Wall (1919) yleismaallisti tutkimuksessaan ihmisille idean käyttää useita tunnuslukuja ja empiirisesti tutkittuja kriteerejä tunnusluvuilla. Näin oli ensimmäinen tieteellinen tutkimus syntynyt tunnuslukujen käytöstä tilinpäätösanalyysissä. Seuraavalla vuosikymmenellä (1920-luku) tutkimukset koskien tunnuslukujen hyväksikäyttöä tilinpäätösanalyysissä yleistyivät merkittävästi. 1920-luvulla tunnuslukujen hyväksikäyttö sai myös ensimmäisen kerran todenmukaista kritiikkiä tutkimuksen johdosta, Gilman (1925) perusteli kritiikkiä tunnuslukujen muutoksien vaikealla tulkinnalla ja luotettavuudella, tunnusluvut ovat keinotekoisia mittareita ja täten vie huomion pois yrityskokonaisuudesta. 1930-luvulla tilinpäätösanalyysin hyvistä ja huonoista puolista väittely jatkui koko vuosikymmenen taukoamatta. Keskeisin 1930-luvun tapahtumista oli empiirisen pohjan kehittäminen analyyseille. Tällöin alettiin kiinnittää myös enemmän huomiota tehokkaisuuteen tunnuslukuihin ja tehokkuuden arvioimiseen yritysten rahoitusvaikeuksien ennustamisessa. Keskustelu kävi kiivaana tunnuslukujen analysoinnista saatavista hyödyistä. Seuraavalla vuosikymmenellä (1940-luku) Merwin (1942) julkaisi tutkimuksen, jossa hän kehitti suoraan edellä

mainittua empiiristä pohjaa tutkimuksessaan, jossa hän vertasi kahta yritysryhmää, joiden kehitystä voidaan kutsua jatkuvaksi ja epäjatkuvaksi. Tutkimuksessa Merwin osoitti, että epäjatkuvuutta voidaan ennakoida seuraavien kolmen tunnusluvun avulla jo useita vuosia ennen katkosta, ensimmäisenä voidaan verrata nettokäyttöpääoman suhdetta koko pääomaan, toiseksi suhteuttaa omaisuuden nettoarvo vieraaseen pääomaan ja kolmanneksi tarkastella current ratio tunnuslukua. Kyseistä tutkimusta pidetään ensimmäisenä korkeatasoisena tutkimuksena tunnuslukujen ennustamiskykyyn liittyen.

Laitinen (1992, s. 47) mainitsee kirjassaan, että 1960-luvulla tutkimuksissa ryhdyttiin kiinnittämään enemmän huomiota myös pienyrityksiin. Monia tutkimuksia julkaistiin aiheesta, mitä tunnuslukuja pienyritykset käyttää ja mitä heidän tulisi käyttää. Sanzon (1960) julkaisi tähän aiheeseen läheisesti liittyvän tutkimuksen, jolla hän koetti opastaa pienyritysten omistajia hyväksikäyttämään tunnuslukuja toiminnassaan. Aiheesta tunnuslukujen käyttökelpoisuus yritysten rahoitusvaikeuksien ennustamisessa oli edelleen tärkeä tutkimuskohde 1960-luvulla. Beaverin (1966) julkaisi aiheeseen läheisesti liittyvän ja myöhemmin merkittäväksi tutkimukseksi tilinpäätösanalyysin historiassa nousseen tutkimuksen, yksittäisten tunnuslukujen kyvystä ennustaa yritysten rahoitusvaikeuksia. 1950- ja 1960-luvun tyypillisin kehityspiirre oli tilinpäätösanalyysin tutkimisen leviäminen ympäri maailmaa, aikaisemmin tutkimusten tapahtuessa normaalisti Yhdysvalloissa tai Englannissa. Kansainvälistymisen seurauksena alettiin tuntea painetta tilinpäätöskäytäntöjen yhtenäistämiseksi, tästä johtuen vuonna 1973 perustettiin International Accounting Standards Committee (IASC), jonka tehtävänä oli yhdenmukaistaa eri maiden tilinpäätöskäytäntöjä julkaisemalla siihen liittyviä standardeja. Suomeen vuonna 1972 perustettu Yritystutkimusneuvottelukunta auttaa Suomessa tilinpäätösanalyysistä kiinnostuneita ihmisiä ja yrityksiä. Yritystutkimusneuvottelukunta on julkaissut monia oppaita liittyen tilinpäätösanalyysiin ja heidän viimeisin julkaisu on vuodelta 2011 ”Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi” (Yritystutkimusneuvottelukunta, 2012).

Tilinpäätösanalyysissä yhdistyvät parhaimmillaan tilinpäätöksen perusteella laskettavat tunnusluvut, tunnuslukujen muutosten tarkastelu ja tunnuslukujen taustalla vaikuttavien

syy-seuraussuhteiden analyysi. Tilinpäätösanalyysissä, analyysin suorittaja voi käyttää vertailuperusteina itse asettamiaan tai valitsemiaan tavoitteita tai toisia saman alan yrityksiä. Suotavaa olisi, jos analyysissä voitaisiin vertailla yrityksen laskemia tunnuslukuja, jonkin samalla toimialalla toimivan yrityksen lukuihin tai toimialan keskimääriin lukuihin. Analyysi on aina luotettavampi ja tarjoaa enemmän informaatiota, jos on jokin johon sitä kyetään vertaamaan. Niskanen ja Niskanen (2003, s. 8) mainitsee kirjassaan, että yrityksen taloudellisen tilanteen kolme perustekijää ovat: kannattavuus, maksuvalmius ja vakavaraisuus, nämä kolme liittyvät siten myös läheisesti tilinpäätösanalyysiin. Kannattavuudesta puhuttaessa arvioidaan yrityksen tuloksen riittävyttä. Maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tehtävänä on selventää kannattavuuden kehittymiseen liittyviä riskejä. Vakavaraisuudella arvioidaan yrityksen pitkän aikavälin rahoitusrakenteeseen liittyviä riskejä. Maksuvalmiudella arvioidaan yrityksen lyhyen ajan yleisesti alle vuoden pituisen ajanjakson rahoituksen riittävyden riskejä.

Edellä mainittuja mittauksen kohteita (kannattavuus, maksuvalmius ja vakavaraisuus) voidaan kuvata seuraavassa kuviossa 3. Kaikki edellä mainitut mittarit ovat yrityksen kannalta tärkeitä, mutta ilman kannattavuutta ei olisi maksuvalmiutta eikä vakavaraisuutta. Yrityksen tulee olla kannattava, että se menestyy. Kannattavuuden ohella maksuvalmius ja vakavaraisuus tulee pitää tasapainossa, jotta yrityksen toiminta voi jatkua. Maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden romahtaminen voi lakkauttaa koko yrityksen toiminnan, oli yritys kuinka kannattava tahansa. Tilanne mietittynä toisinpäin, yrityksellä ei ole mahdollisuuksia pärjätä normaaleissa markkinaolosuhteissa ellei se ole kannattava, vaikka yrityksellä olisikin maksuvalmius ja vakavaraisuus hyvällä tasolla. Laitinen (1992, s. 189) mainitsee kirjassaan, edellä mainitun tarkastelun tärkeimmäksi pointiksi, että tarkastelua ei saa tehdä liian yksipuolisesti, sillä jokainen edellä mainituista tekijöistä on elintärkeä. Kuvio 3. esittää yrityksen taloudelliset mittarit Laitisen (1992, 190) kirjan mukaan.

Maksuvalmius

Vakavaraisuus

Kannattavuus

Tilinpäätösanalyysiin liittyy myös haaste, joka on runsaudenpula. Tunnuslukuja on tavaton määrä, mutta tärkeänä asiana analyysissä on pitää se yksinkertaisena (Kallunki ja Kytönen 2004, s. 73). Kaikkien tunnuslukujen laskemisen sijaan on tärkeää valita joukosta keskeisimmät luvut ja keskittyä niihin ja tehdä näistä johtopäätökset. Yleisesti suositeltavien tunnuslukujen määrä liikkuu 5–7 välillä, näitä arvioimalla saadaan riittävä kokonaiskuva yrityksestä. Liian monen tunnusluvun käyttö aiheuttaa sekavan tulkinnan ja tietojen päällekkäisyyksien mahdollisuus kasvaa. Tunnusluvun joka analyysiin valitaan, tulee mitata juuri sitä eikä mitään muuta mitä sen on tarkoituskin mitata analyysissä.

Tilinpäätöksestä saatava hyöty tulee parhaiten esille, jos sitä käyttävät tekevät siitä asian mukaiset johtopäätökset. Tulee kuitenkin muistaa, että eri ihmiset tekevät aina erilaisia johtopäätöksiä eli johtopäätökset ovat subjektiivisia ja täten esimerkiksi tulkitsijan oma arvomaailma vaikuttaa näihin. Ihmisten arvomaailma pohjautuu heidän kokemuksiinsa, persoonallisuuteen, koulutukseen ja kulttuuriympäristöön, jossa he elävät (Laitinen 1992, s. 63). Suureksi osaksi tästä syystä kansainväliset tilinpäätösstandardit IFRS kehitettiin pienentämään näiden edellä mainittujen tekijöiden vaikutuksia johtopäätöksiin. Suomessa pörssiyritysten tuli ottaa käyttöön kansainväliset tilinpäätösstandardit IFRS viimeistään vuonna 2005. IFRS-pohjaisen tilinpäätöksen tavoitteena on helpottaa esimerkiksi sijoittajana toimivan ihmisen analyysityön tekemistä. Kallunki et al. (2008, s. 15) toteaa kirjassa, että kansainvälisten tilinpäätösstandardien myötä eri maissa toimivien yritysten analysoiminen on helpompaa, koska eri maiden kansallinen normisto ei enää vaikeuta tilinpäätösanalyysin tekemistä.

Tilinpäätösanalyysiä tehtäessä tehdään usein myös tunnuslukuanalyysi. Tämä analyysi voidaan myös nähdä tilinpäätösinformaation tiivistelmänä. Tunnuslukuanalyysi on analyysimuodoista kaikkein suppein ja yksinkertaisin (Niskanen & Niskanen (2003), 9).

Tunnuslukuanalyysin avulla saatuja tunnuslukuja kutsutaan yrityksen taloudellista suorituskykyä mittaaviksi mittareiksi. Analyysi jaetaan tavallisesti kolmeen ryhmään: kannattavuuteen, vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen. Analyysissä tavallisesti tilinpäätöksen tunnusluvut ilmennetään suhdelukumuotoisina. Suurin yksittäinen syy suhdelukumuotoon on sen tuottama vertailun mahdollisuus. Suhdelukumuodon avulla kyetään vertailemaan erikokoisia yrityksiä, eri toimialoilla toimivia ja eri vuosien välillä toimivia. Kuitenkin vertailun mahdollistamiseksi tunnuslukujen on täytettävä proportionaalisuuden vaatimus. Niskanen ja Niskanen (2003, s. 111) viittaa kirjassaan proportionaalisuuteen. Proportionaalisuus tarkoittaa, että tunnuslukujen on tuotettava sama arvo yrityksen koosta riippumatta. Joten yhtä kannattavat yritykset, ovat yhtä kannattavia.

Tunnusluvuista saatujen mittaustulosten tarkkuus ja luotettavuus riippuu ennen kaikkea tilinpäätöksen luotettavuudesta. Tilinpäätös on pohja, josta analysoija etsii tunnuslukuja analyysiinsä, tilinpäätöksen epäluotettavuus aiheuttaa myös analyysin epäluotettavuuden (Kallunki et al. 2008, s. 21). Tunnuslukujen toimivuus voidaan ajatella johtavan juurensa kahdesta eri tekijästä. Niskanen ja Niskanen (2003, s. 111) jakaa nämä tekijät validiteettiin ja reliabiliteettiin. Tunnusluvun tulee kyetä mittaamaan sitä ominaisuutta, jota sen on tarkoituskin mitata (validiteetti). Validista tunnusluvusta voidaan puhua, kun sen mittaustulokset ovat keskimäärin oikeita eli harhattomia. Toiseksi tarkastellaan tunnusluvun kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia (reliabiliteetti). Reliaabelista tunnusluvusta voidaan puhua, kun sen mittaustulosten hajonta on pieni.

Tunnuslukuanalyysiin liittyy erittäin läheisenä tekijä tunnuslukujen avulla suoritettava arviointi ja vertailu. Leppiniemi ja Leppiniemi (2000, s. 24) mukaan yksittäisellä tunnusluvulla on hyvin vähän käyttöä, jos sitä ei pysty vertaamaan mihinkään. Yrityksen omistajana sinun on mukava tietää yksittäinen kannattavuus luku, mutta suurta hyötyä tiedosta ei ole ellei pysty vertaamaan sitä, esimerkiksi kilpailijoiden vastaaviin lukuihin ja tämän jälkeen pohtimaan jatkotoimenpiteitä. Tämän mahdollistaa myös tunnuslukujen suhdemuotoisuus. Näitä vertailutyyppejä on kahden muotoisia. Niskasen ja Niskasen (2003, s. 111) mukaan nämä voidaan jaotella tiettyä vuotta koskevaan ajalliseen

poikkileikkausanalyysiin ja peräkkäisten vuosien aikasarja-analyysiin. Ajallisessa poikkileikkausanalyysissä yritystä verrataan tietyssä vuonna muihin yrityksiin tavallisesti samalla toimialalla toimiviin tai toimialan keskimääräisiin arvoihin. Aikasarja-analyysissä keskitytään tarkastelemaan yrityksen omaa kehitystä pidemmällä aikavälillä. Tämän tarkastelun seurauksena voidaan tehdä johtopäätöksiä yrityksen taloudellisen tilan kehittymisestä.

3.2 Analyysissä käytettävät tunnusluvut

Tilinpäätöksistä saamamme tieto yrityksen taloudellisesta tilasta kyseisellä hetkellä kuvataan tavallisesti tunnuslukujen muodossa. Tunnusluvut lasketaan tavallisesti suhteuttamalla jokin tuloslaskelman tai taseen erä jollain toisella (Kallunki ja Kytönen 2004, s. 73). Tilinpäätöksien ollessa pankkitoimialalla hieman erilaisia kuin muilla toimialoilla, ovat myös tunnusluvut joita tutkimuksessa esitetään ja käytetään hieman poikkeavia normealeista. Suomessa pankkien kirjanpitoikäytännöistä vastaa Finanssivalvonta. Finanssivalvonnan tehtävänä on valvoa finanssimarkkinoita. Finanssivalvonta perustettiin 1.1.2009, entisen Rahoitustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviraston yhdistyessä. Finanssivalvonta toimii Suomen Pankin yhteydessä.

Suomella on tässä mielessä etua, sillä finanssivalvonnan keskittyessä vain yhteen julkiseen tahoon sitä voidaan pitää tarkemmin silmällä, toisin kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa, jossa pankkialaa ja vakuutusala valvovat eri tahot. Pakko on tietenkin ottaa tosiasiat huomioon, että Yhdysvalloissa on niin suuret pankki- ja vakuutustoimialat, että yhden tahon valvoessa kaikkea tulisi sen olla erittäin massiivinen organisaatio. Jickling ja Murphy (2010) näyttää tutkimuksessaan, että pankkitoimialan sisälläkin Yhdysvalloilla on monia eri valvontaviranomaisia. Tutkielmassa tullaan esittämään pankkien tilinpäätöstunnuslukuja kannattavuudesta, tehokkuudesta, vakavaraisuudesta ja osakekohtaisista tunnusluvuista tulos per osake (EPS) ja hinta/voitto suhde eli P/E-luku.

3.2.1 Kannattavuus

Kannattavuudella tarkoitetaan yritysmaailmassa, yrityksen kykyä tuottaa liiketoiminnallaan enemmän tuloja, kuin mitä sen on tarvinnut käyttää menoja tulojen hankkimiseksi. Toisin sanoen yrityksen tulojen ollessa suuremmat kuin tulojen aikaansaamiseksi uhratut menot, on yritys kannattava. Suhdanne- ja investointien vaihtelun vuoksi myös yrityksen kannattavuuskin vaihtelee, tästä syystä yrityksen yhdeltä tilikaudelta laskettu kannattavuus ei välttämättä anna oikeata kuvaa (Kallunki & Kytönen (2004, s. 74). Yrityksen kannattavuus määritetään tavallisesti yrityksen pitkän aikavälin tulontuottamiskyvyksi. Kallunki et al. (2008, s. 125) mukaan yrityksen kannattavuus voi heilahdella melko herkästi esimerkiksi liiketoimintaympäristössä tapahtuvista muutoksista. Tässä tutkimuksessa esitetään pankkien kannattavuuden tunnuslukuja tyypillisimmillä pääoman tuottoa kuvaavilla tunnusluvuilla, eli sijoitetun pääoman tuotto prosentilla (Return on Investment, ROI), oman pääoman tuotto prosentilla (Return on Equity, ROE) ja koko pääoman tuotto prosentilla (Return on Assets, ROA). Pääoman tuottoa kuvaavat tunnusluvut lasketaan suhteuttamalla jokin absoluuttinen voittokäsite kyseisen voiton hankkimiseen käytetyllä pääomaerällä.

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto prosentti} = \frac{\text{Liikevoitto} + \text{Rahoituskulut} + \text{Verot}}{\text{Sijoitettu pääoma}} * 100 \quad (1)$$

Sijoitetun pääoman tuottoa laskettaessa suhteutetaan liiketoiminnan tuotto, tämän tuoton hankkimiseen käytettyyn pääoman määrään. Sijoitetun pääoman tuotto siis mittaa, kuinka paljon yritys on onnistunut hankkimaan tuottoa käytetylle pääomalle. Sijoitetun pääoman tuotto on yksi eniten käytetyistä yrityksen taloudellisten tavoitteiden kuvaamiseen tarkoitetuista tunnusluvuista ja myös tämän asian takia käytän sitä työssäni. Tunnusluvun ensiarvoisena vertailukohteena ovat yrityksen keskimääräiset pääomakustannukset. Sijoitetun pääoman tuotto prosenttia pidetään tavallisesti tyydyttävänä, jos se ylittää 10 % (Kallunki ja Kytönen 2004, 76).

$$\text{Oman pääoman tuotto prosentti} = \frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Oma pääoma}} * 100 \quad (2)$$

Toinen kannattavuutta mittaava tunnusluku tutkielmassa on oman pääoman tuottoprosentti. Tunnusluku mittaa yrityksen onnistumista hankkia tuottoa omalle pääomalle. Toisin sanoen kuinka hyvin se pystyy huolehtimaan omistajien sijoittamista varoista. Oman pääoman tuottoprosenttia laskettaessa täytyy muistaa ottaa huomioon velanvipuvaikutus, koska vieraan pääoman määrää lisäämällä pankki voi parantaa oman pääoman tuottoa. Oman pääoman tuottoprosentin ylittäessä 10 % pankkia pidetään kannattavana, 15 %:n ylittyessä erittäin kannattavana (Kontkanen 2009, 81).

$$\text{Koko pääoman tuottoprosentti} = \frac{\text{Liikevoitto} - \text{Tuloverot}}{\text{Taseen loppusumma}} * 100 \quad (3)$$

Kolmas tutkielmassa käytettävä kannattavuuden tunnusluku on koko pääoman tuottoprosentti. Tunnusluku mittaa pankin kannattavuutta, eli kuinka paljon pankki on pystynyt hankkimaan tuottoa käytössään olevilla tasevaroilla. Pankin koko pääoman tuottoprosentin ollessa suurempi kuin 1, pidetään pankkia tavallisesti kannattavana (Kontkanen (2009), 81).

3.2.2 Tehokkuus

Pankkialalla käytetään usein maksuvalmiuden sijasta kulu/tuotto tunnuslukua (Cost/Income ratio, C/I), mittaamaan toiminnan tehokkuutta, kun taas usein muilla aloilla käytetään esimerkiksi current ratiota. Kulu/tuotto tunnusluku mittaa pankin toiminnan tehokkuutta, eli kuinka hyvin pankki on onnistunut suhteuttamaan tuottonsa ja kulunsa. Kulu/tuotto tunnusluku on valittu käytettäväksi tutkielmassa, koska esimerkiksi current ratio ja quick ratio antavat kumpikin kuvan yrityksen maksuvalmiudesta ainoastaan taseen laatimispäivänä, edellä mainitut tunnusluvut ovat staattisia. Kuten current ratiolla ja quick ratiolla, myös kulu/tuotto suhteella on herkkyytensä, mutta kulu/tuotto tunnusluku sopii pankkitoimialalle paremmin ja sen vuoksi myös kyseisen tunnusluku tutkielmassa esitetään.

$$\text{Kulu/Tuotto - suhde} = \frac{\text{Kulut tilikauden aikana}}{\text{Tuotot tilikauden aikana}} * 100 \quad (4)$$

Kulu/tuotto tunnusluku kertoo kuinka tehokas pankki on ja kuinka paljon rahaa on käytetty tulojen hankkimiseen. Mitä alhaisempi kulutuottosuhdeluku on, sitä tehokkaammin pankki on tilikauden aikana toiminut. Yleisesti erittäin tehokkaina pankkeina pidetään pankkeja, joiden kulutuottosuhdeluku on alle 50 (Kontkanen 2009, 81).

3.2.3 Vakavaraisuus

Pankkien vakavaraisuudella tarkoitetaan pankkien kyvykkyyttä suoriutua sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Niskanen ja Niskanen (2003, s. 130) mainitsee vakavaraisuuden tunnuslukujen kuvaavan tavallisesti yrityksen pääomanrakennetta, joka koostuu oman ja vieraan pääoman suhteesta. Taloudellisesti huonoina aikoina on tärkeää, että yrityksen vakavaraisuus on hyvällä tasolla. Yrityksen pystyessä kattamaan vieraasta pääomasta syntyvät korkomaksut ja kustannukset, tämän haittaamatta liiketoiminnan jatkuvuutta on yritys vakavarainen (Kallunki ja Kytönen 2004, 80).

Vakavaraisuus selvittäessä yrityksen rahoitusrakennetta, se selvittää myös yrityksen rahoitusriskiä. Kuten edellä mainitsin, vakavaraisella yrityksellä rahoitusriski on pieni, mutta liian vakavarainen yritys ei hyödynnä täysin velanvipuvaikutuksesta saamaansa hyötyä. Täten yrityksiä täytyy löytää oikea tasapaino oman ja vieraan pääoman suhteissa. Kontkanen (2009, s. 82) selvittää kirjassaan, että pankkien sääntely perustuu 1988 hyväksytyyn ja 2004 uudistettuun Baselin komitean suositukseen ja siihen pohjautuvaan EU-direktiiviin. Baselin komitea toimii Kansainvälisen järjestelypankin (BIS) yhteydessä. Suosituksen mukaan pankilla on oltava omia varoja vähintään 8 prosenttia pankin riskipainotettujen saamisten, sijoitusten ja taseen ulkopuolisten erien määrästä. Nämä uudistetut vaatimukset tuli olla käytössä pankeissa viimeistään 2008. Tutkielmassa selvitetään pankkien vakavaraisuutta, vakavaraisuussuhdeluvulla ja omavaraisuusasteella.

$$\text{Vakavaraisuussuhdeluku} = \frac{\text{Omat varat yhteensä}}{\text{Riskipainotetut saamiset}} * 100$$

(5)

Toinen vakavaraisuutta kuvaava tunnusluku tutkielmassa on omavaraisuusaste. Omavaraisuusastetta laskettaessa oman pääoman määrä tulee suhteuttaa taseen loppusummaan. Taseen loppusummasta tulee vähentää saadut ennakot, joihin liittyvä keskeneräinen työ tai projekti sisältyy vaihto-omaisuuteen. Tunnusluku siis kertoo kuinka paljon yrityksen toiminnasta on rahoitettu oman pääoman ehtoisilla sijoituksilla.

$$\text{Omavaraisuusaste, \%} = \frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}} * 100 \quad (6)$$

Omavaraisuusastetta laskettaessa pankeille tulee pitää mielessä, että pankkitoimiala on erilainen verrattuna muihin toimialoihin. Pankkitoimialalla yleisesti yli 90 % pankin varallisuudesta on rahoitettu muutoin kun oman pääoman ehtoisilla sijoituksilla.

3.2.4 Osakekohtaiset tunnusluvut

Tutkielmassa esitetään pankkien osakekohtaisista tunnusluvuista tulos per osake eli (EPS) ja hinta/voitto tunnusluku eli P/E-luku. Tulos per osake on yksi analyytikoiden seuratuimmista tunnusluvuista osakemarkkinoilla. Analyytikot tekevät tätä tunnuslukua hyväksi käyttäen esimerkiksi ennusteita yritysten kehityksestä. Kyseistä tunnuslukua käytetään tutkielmassa myös siitä syystä, että yritysten on ilmoitettava tulos per osake tunnusluku tilinpäätöksissään. IAS:33 standardi on muodostettu säätelemään tätä raportointia ja laskemista (Kallunki et al. 2008, s. 170). Kaikki tutkielmaan liittyvät pankit ovat noteerattu pörssissä, Aktia pankki Oyj listautui pörssiin 2009 vuoden syyskuussa, joten tästä syystä Aktia pankki Oyj:n osalta P/E-luku mittari on hiukan puutteellinen.

$$\text{EPS} = \frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Osakkeiden lukumäärä tilikauden aikana}} * 100 \quad (7)$$

Toisena osakkeisiin liittyvänä tunnuslukuna tutkielmassa käytetään hinta/voitto suhdelukua eli P/E-lukua (Price per Earnings). P/E-luku kertoo kuinka suuri yrityksen osakkeen markkinahinta on suhteessa yrityksen osakekohtaiseen tulokseen. P/E-luku kertoo sijoittajien näkemyksen yrityksen tulevaisuuden tuloksentekevyydestä. Niskanen

ja Niskanen (2003, s. 151) havainnoi P/E-luvun käyttöä sijoituspäätösten tukena, jolloin tunnusluvun käyttö perustuu ajatukseen, että alhaisen P/E-luvun omaavat osakkeet ovat aliarvostettuja suhteessa korkean P/E-luvun omaaviin osakkeisiin. P/E-lukujen vertailuissa täytyy kuitenkin muistaa, että yritysten tulisi omata samankaltaiset kasvunäkymät ja riskit tällaista vertailua tehtäessä.

$$\text{P/E - luku} = \frac{\text{Osakkeen hinta}}{\text{Tulos per osake}} * 100 \quad (8)$$

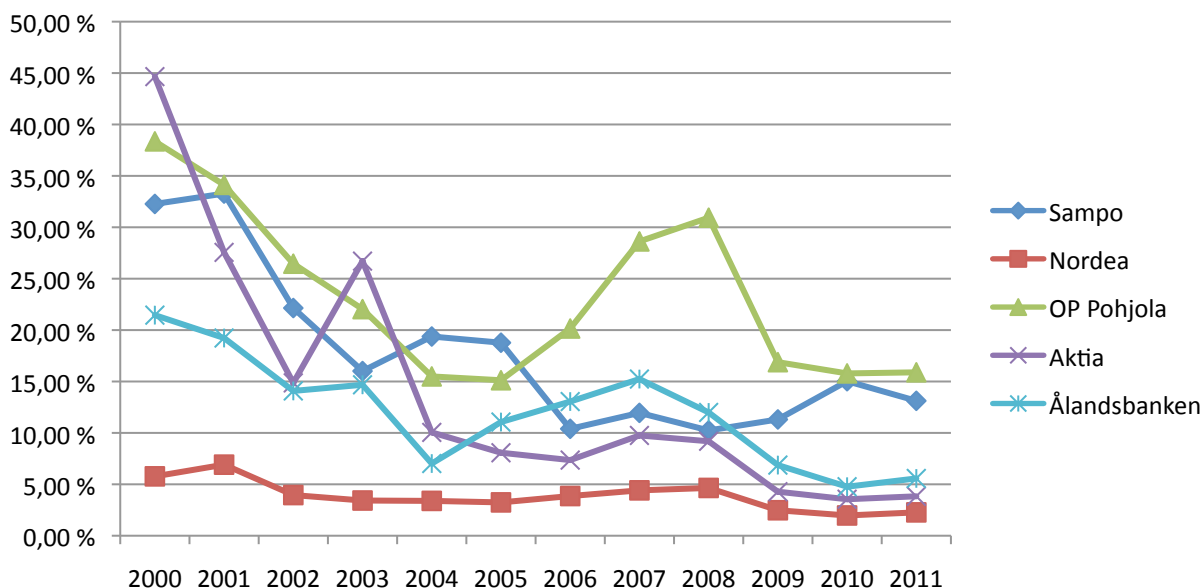
Tutkielmassa käytetään siis apuna kahdeksaa eri tunnuslukua mittaamaan pankkien suorituskykyä 2000-luvulla. Näitä tunnuslukuja apuna käyttäen pyrin selvittämään pankkien kannattavuutta, tehokkuutta, vakavaraisuutta ja osakekohtaista suorituskykyä koko viime vuosikymmenen ajalta. Tutkielmassa saadaan siis selvyyttä Suomessa toimivien pankkikonsernien suorituskyvystä ajalta ennen maailmanlaajuista finanssikriisiä, kuten myös finanssikriisissä selviämisestä ja ajalta pahimman finanssikriisin iskun jälkeen. Tästä voidaan tehdä johtopäätöksiä onko jokin tietty pankkikonserni pärjännyt kyseisissä tilanteissa paremmin kuin jokin toinen.

4 Tutkimus ja kootut tutkimustulokset

4.1 Kannattavuus

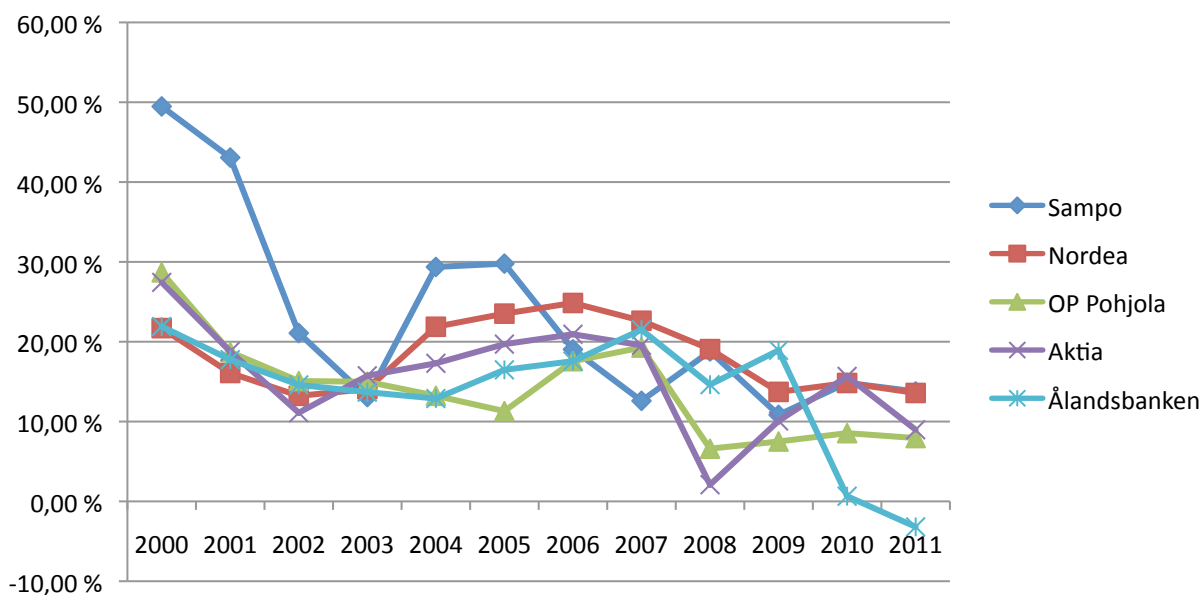
Tutkimuksessa mitataan pankkien kannattavuutta kolmella eri mittarilla. Nämä mittarit ovat: sijoitetun pääoman tuotto (return on investment eli ROI), oman pääoman tuotto (return on equity eli ROE) ja koko pääoman tuotto (return on assets eli ROA), tästä eteenpäin tutkimuksessa käytetään näistä kyseisistä tunnusluvuista lyhenteitä ROI, ROE ja ROA. Kuvio 4, esittää tutkimuksessa mukana olevien pankkikonsernien ROI arvot vuosi tasolla. Tarkat arvot löytyvät liitteestä 1. Kuviosta voidaan havaita, että 2000-luvun alussa ainoat pankit, jotka pystyivät nostamaan ROI arvoaan, olivat Sampo ja Nordea. Nordean ja Sammon ROI arvon nousuun vaikutti liikevoiton ja rahoituskulujen nopeampi kasvu suhteessa korollisiin velkoihin. Yleisesti kaikilla pankeilla ROI arvo laski koko vuosikymmenen alun, vastaavasti vuosien 2004–2005 aikana pankkien ROI arvot alkoivat nousta, tämä jatkui aina vuoteen 2007 saakka. Tähän vaikutti pankkien tekemät liikevoitto ennätykset ennen maailmanlaajuisia finanssikriisiä. Vuoden 2007 laskusuhdanteen jälkeen pankkien ROI arvot ovat olleet nousevat kahdella viimeisellä tarkasteluperiodin vuodella. Poikkeuksena edellisestä on ollut Sampo ja OP Pohjola, Sammon ROI arvo lähti nousuun jo heti vuonna 2008, mutta kääntyi uudelleen laskuun vuonna 2010, OP Pohjolan ROI arvon lasku alkoi vasta vuonna 2008, OP Pohjolan tapauksessa arvon nousu vuoteen 2008 asti johtui rahoituskulujen suuresta kasvusta suhteessa sijoitetun pääoman määrään. OP Pohjola on pystynyt siis hankkimaan sijoituksilleen hyvin tuottoa finanssikriisistä huolimatta. Tunnusluku arvoista voidaan havaita, että Sampo ja OP-Pohjola-ryhmä ovat suoriutuneet koko tarkasteluperiodin ajan vähintään tyydyttävästi (10 %). Nordea ei ole päässyt koko tarkasteluperiodin aikana tähän tyydyttävään tasoon vaadittuun rajaan. Pienempien konsernien osalta Aktiolla ROI arvo laski alle tyydyttävän tason vuoden 2005 aikana ja Ålandsbankenilla

tämä tapahtui vuoden 2009 aikana. Kuvio 4. esittää pankkien ROI arvojen kehityksen vuosien 2000–2011 välillä (Pankkien vuosikertomukset).

Toisena kannattavuutta kuvaavana tunnuslukuna tutkimuksessa esitetään oman pääoman tuotto prosentti, ROE. Kuvio 5, esittää pankkikonsernien tunnusluvun käyttäytymisen tarkasteluperiodilla vuosittain. Tarkat arvot löytyvät liitteestä 2. Kuvioista voidaan huomata, että pankkien ROE arvot olivat vuosikymmenen alussa hyvällä tasolla, mutta arvot olivat kuitenkin jo laskusuhdanteessa tarkasteluperiodin alkaessa. Vuoteen 2005 mennessä kaikki tutkimuksessa mukana olevista pankeista olivat saaneet käännettyä ROE arvonsa uudelleen nousuun. Nousu jatkui aina vuoteen 2007 asti, jolloin se kääntyi uudestaan laskuun. 2000-luvun alun ROE arvon pieneneminen johtui pankkien tilikausien liikevoittojen pienenemisestä suhteessa oman pääoman määrään. 2000-luvun alussa markkinakorot laskivat hyvin alhaisiksi ja tämä aiheutti pankkien rahoituskatteen pienenemisen. Rahoituskatteen (korkotuottojen ja korkokulujen erotus) pienentyminen taas aiheutti pankkien liikevoittojen pienentymisen. Vuosien 2003–2007 ROE arvojen kehitys jatkui melko tasaisena, kuitenkin koko periodin ajan nousevana. Vuonna 2007 suurin osa pankeista teki liikevoittoennätyksensä ja pankeilla näytti menevän hyvin. Vuoden 2008 luvuissa on havaittavissa finanssikriisin tuomia vaikeuksia, lähes kaikkien pankkien tunnusluku arvot

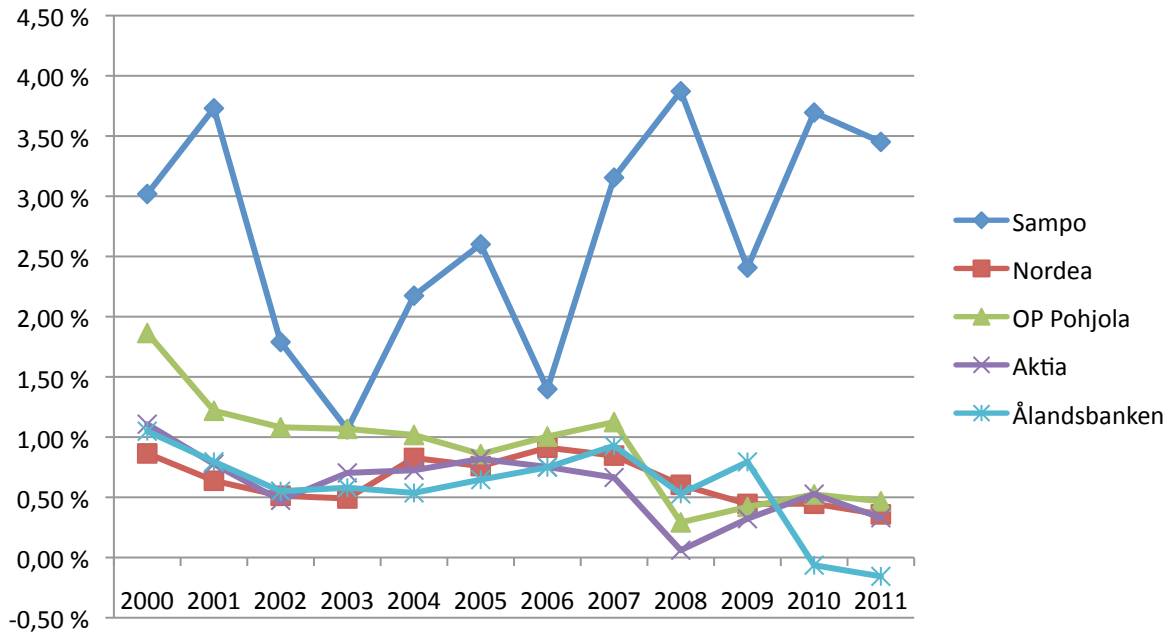
tippuivat kyseisenä vuotena. Finanssikriisi vaikutti niin pankeilla kun yleisölläkin rahoituksen saatavuuteen ja tämä näkyi myös rahoituksen hinnan kallistumisella. Yleisön huono rahatilanne ja vaikeudet saada luottojaan maksettua aiheutti pankeille suuret luotto- ja arvonalentumistappiot, joka oli suurin yksittäinen syy ROE arvojen laskuun. Suurin kärsiä pankeista oli Ålandsbanken, jonka ROE arvo kääntyi negatiiviseksi vuonna 2011. Vaikeuksista huolimatta lähes kaikki tutkimuksessa mukana olevista pankkikonserneista ovat pystyneet pitämään kannattavuutensa hyvällä tasolla (10 %) koko tarkasteluperiodin ajan. Tarkasteluperiodin päättyessä hyvästä suorituksesta riippumatta tunnusluku arvot ovat olleet laskusuunnassa. Kuvio 5. esittää pankkien ROE arvojen kehityksen vuosien 2000–2011 välillä (Pankkien vuosikertomukset).

Viimeinen kannattavuutta mittaava tunnusluku tutkimuksessa on koko pääoman tuotto, ROA. Kuviossa 6 on esitetty konsernien ROA arvot vuosittain. Tarkat arvot löytyvät liitteestä 3. Kannattavuutta mitattaessa ROA arvolla, pidetään pankkia yleisesti kannattavana, jos tämän ROA arvo on suurempi kuin 1. Tutkimuksessa mukana olevien konsernien ROA arvot ovat olleet koko viime vuosikymmenen lähes samalla tasolla kaikilla konserneilla, poikkeuksena Sammon suuret arvot. Sampo konsernilla on ollut lähes jokaisena tarkasteluperiodin vuotena suuremmat ROA arvot kuin millään muulla konsernilla, poikkeuksena tästä on ainoastaan vuoden 2003 arvo, joka on lähes

identtinen OP Pohjolan arvon kanssa. Huomiota herättävää kuitenkin on Sammon ROA arvon suuri lasku vuosina 2002 ja 2003, Sampo konsernin liikevoitto oli 603M€ vuonna 2002, kun se vuonna 2001 oli 1243M€, joten tämä liikevoiton roima lasku edellisvuodesta on suurin syy Sammon ROA arvon laskuun. Vuonna 2001 Sammon liikevoittoa kasvattivat Nokian osakkeista saadut myyntivoitot, jotka olivat 750M€. Sampo pankki Oyj sopi vuoden 2006 marraskuussa myyvänsä koko osakekantansa Danske Bank A/S:lle, kauppa toteutui vuoden 2007 helmikuussa, kauppa aiheutti Sammon taseen loppusumman lähes puolittumisen ja liikevoiton jopa hiukan kasvaessa, ROA arvo nousi melko rajusti kyseisenä vuotena.

Lähes kaikki yritykset aloittivat 2000-luvun yli yhden arvolla, joka indikoi sitä että, liikevoitto on kasvanut enemmän suhteessa taseeseen. Muutenkin yritykset pystyivät pitämään kannattavuutensa lähes samalla tasolla aina vuoteen 2007 saakka. Finanssikriisin vaikutukset näkyvät konsernien kannattavuuden heikkenemisenä tarkasteluperiodin viimeisinä vuosina. Kaikki tutkimukseen liittyvät konsernit päättivät tarkasteluperiodin lasku suhdanteessa, näistä rankin lasku suhdanne on ollut Ålandsbankenilla, jonka ROA tunnusluku päättyi negatiiviseksi vuonna 2010. Syy tähän on liikevoiton suuri pudotus vuonna 2010 ja vuoden 2011 liikevoiton jäädessä negatiiviseksi. Kuvio 6. esittää pankkien ROA arvojen kehityksen vuosien 2000–2011 välillä (Pankkien vuosikertomukset).

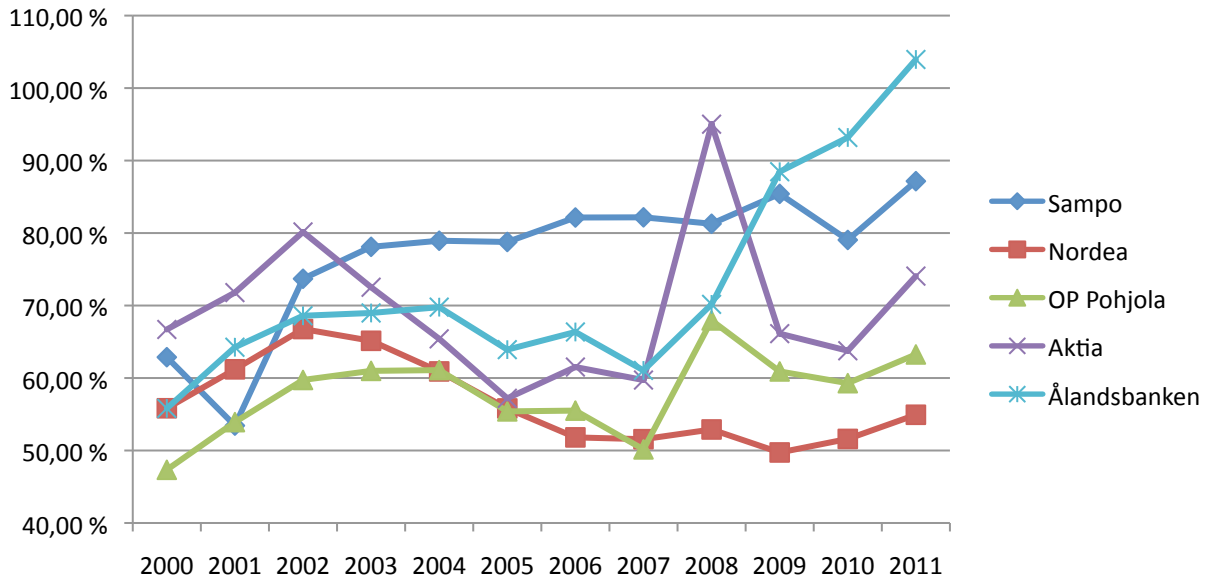

Suurempien ja pienempien konsernien kannattavuuden vertailussa huomiota herättävää on kannattavuus tunnuslukujen erojen vähäisyys. Suurin ei ole aina kannattavin, mutta huomion arvoinen aspekti on, että taloustilanteen huonotessa pienemmillä konserneilla pudotus on yleisesti rajumpi suhteessa isompiin konserneihin. Kaikilla konserneilla kannattavuus käyrien kehitys on ollut melko samankaltaista, vuosikymmenen alussa konsernien kannattavuus heikkeni lähes kaikilla eri tunnusluvuilla laskettaessa. Vuosikymmen alun laskun jälkeen arvot lähtivät maltilliseen nousuun, joka jatkui yleisesti vuoteen 2007 asti, jonka jälkeen arvot ovat olleet lähes kaikilla laskussa. Ainoa konserni joka pystyi päättämään tarkasteluperiodin parempaan tunnusluku arvoon, kuin periodin alussa oli Sampo. Sammon ROA arvo oli periodin lopussa korkeampi kuin alussa.

4.2 Tehokkuus

Tutkimuksessa pankkikonsernien tehokkuutta mitataan kulu/tuotto-suhteella. Kulutuottosuhteluvun ollessa alle 50 voidaan yritystä pitää erittäin tehokkaana, jolloin siis kulujen suhde tuottoihin on puolet. Tunnusluku kertoo kuinka paljon on jouduttu käyttämään rahaa tuottojen aikaan saamiseksi. Kuviossa 7 on esitetty konsernien tehokkuus arvot vuosi vuodelta. Tarkat arvot löytyvät liitteestä 4.

Kuviosta voidaan havaita, että suurimmat konsernit Nordea ja OP Pohjola ovat olleet lähes koko tarkasteluperiodin ajan tehokkaimpia. Tästä voidaan päätellä, että tehokkuutta mitattaessa konsernin suuruudella on merkitystä. Nordean tehokkuus on ollut vuodesta 2006 asti hyvinkin lähellä erittäin tehokasta tasoa, Nordea on pystynyt pitämään finanssikriisistä huolimatta kulunsa hyvin kurissa. Eli Nordea on pystynyt lähes samaa tahtia karsimaan kuluja kuin tuotot ovat laskeneet. Suurimmalla osalla konserneista tunnusluvun arvo käyttäytyy samalla tavalla kuin kannattavuuden tunnusluvut. Vuosikymmenen alussa on havaittavissa tehokkuuden heikkenemistä, mutta alun heikkenemisen jälkeen muilla tehokkuus on noussut aina vuoteen 2007 asti, lukuun ottamatta Sampo, jolla tehokkuus on heikentynyt lähes vuosi vuodelta. Mielestäni tämä on melko erikoista, että Sampo on kannattavuus mittareilla mitattuna ollut parhaimpien joukossa, mutta eivät ole kyenneet tekemään tätä kannattavuutta tehokkaasti. Kuviosta käy ilmi myös pienempien konsernien Ålandsbankenin ja Aktian vaikeudet vuoden 2007 jälkeen, jolloin edellä mainittujen tehokkuus lähtee melko jyrkkään laskuun. Ålandsbankenin päättyessä vuonna 2011 yli 100 % kulutuottosuhdelukuun, joka tarkoittaa Ålandsbankenilla olleen vuoden aikana enemmän kuluja kuin tuottoja. Tarkasteluperiodin päättyessä kaikki konsernit ovat nousu suhdanteessa, käyrien kulmakertoimista voidaan havaita, että Nordean ja OP Pohjolan arvot ovat pienemmässä suhteessa nousemassa tutkimuksen muihin konserneihin verrattuna. Kuvio 7. esittää kulu/tuotto-suhteen kehityksen vuosien 2000–2011 välillä (Pankkien vuosikertomukset).

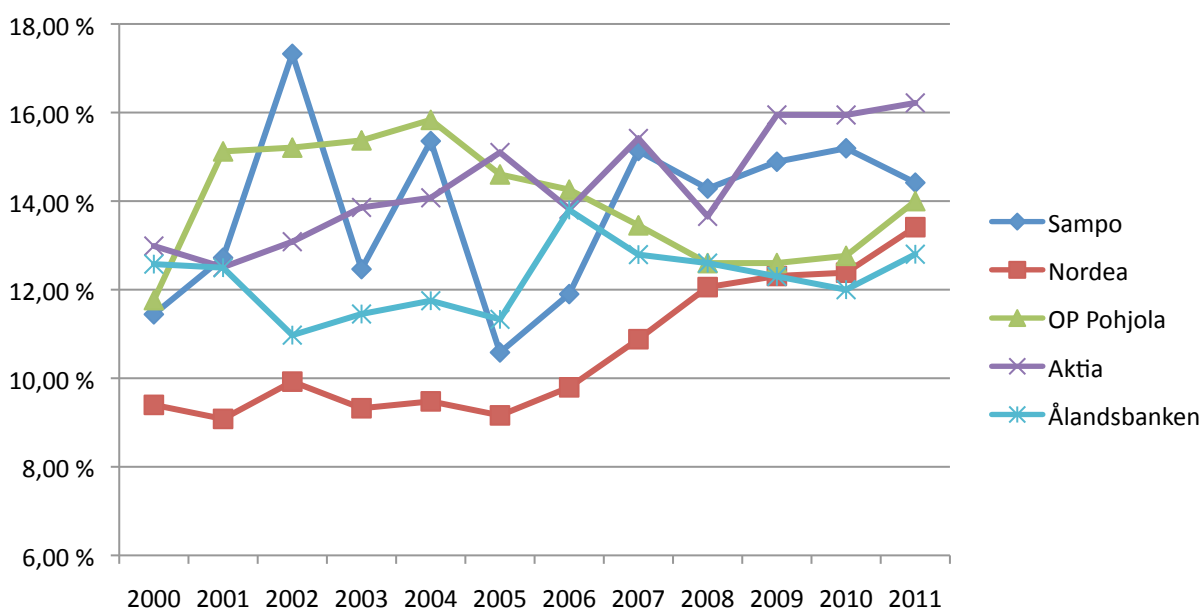

Tehokkuutta mitattaessa kulutuottosuhdelluvulla käy ilmi, että suurempien ja pienempien konsernien välillä on melko laajastikin eroja. Suuremmilla konserneilla on volyyymiedut puolellaan ja nämä pystyvät karsimaan kuluja tehokkaammin huonojen aikojen sattuessa. Kaikilla konserneilla tarkasteluperiodi päättyy tehokkuuden laskuun, Nordean ollessa kuitenkin selvästi tehokkain.

4.3 Vakavaraisuus

Vakavaraisuutta mitataan tutkimuksessa vakavaraisuussuhdelluvulla ja omavaraisuusasteella. Vakavaraisuutta valvotaan pankkialalla hyvin huolellisesti ja vakavaraisuuden tulee olla vuosittain korkealla tasolla. Baselin komitea, joka toimii kansainvälisen järjestelypankin yhteydessä. Kansainvälistä järjestelypankkia voidaan myös kutsua keskuspankkien pankkina. Baselin komitea on antanut myös suosituksen pankkien vakavaraisuudelle. Docherty (2008) esittää tämän myös tutkimuksessaan, pankeilla tulee olla omia varoja vähintään 8 % pankin riskipainotettujen saamisten, sijoitusten ja taseen ulkopuolisten erien määrästä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että pankin myöntäessä 1M€ luottoa on pankin varattava pääomapuskuria 80tuhannen euron edestä.

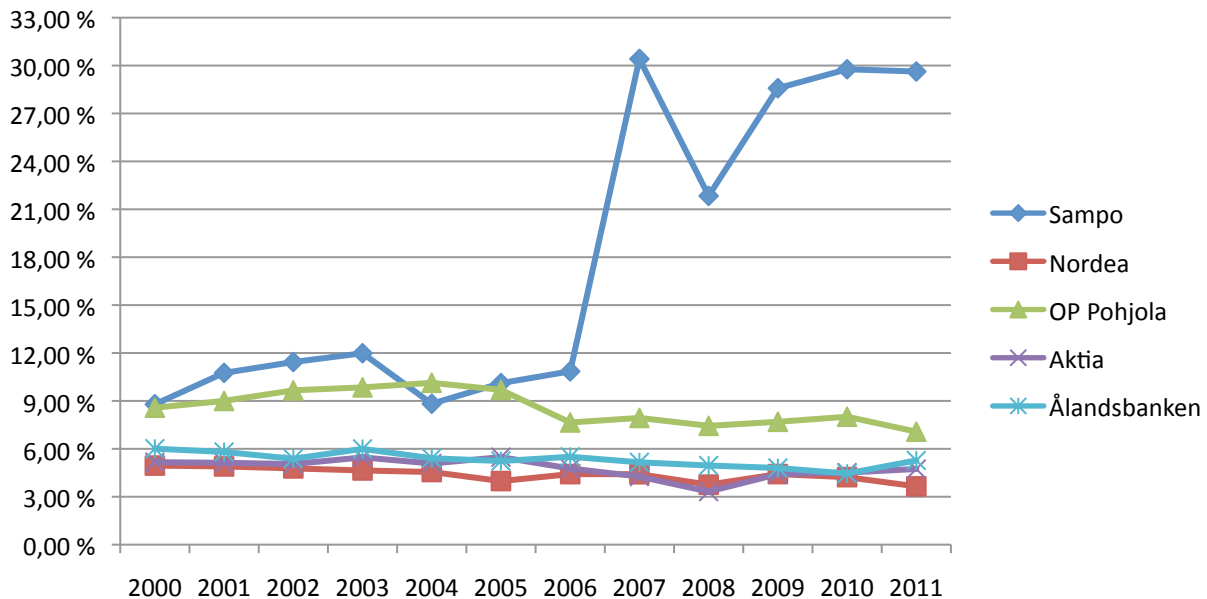
Kuviossa 8 on esitetty vakavaraisuussuhdeluvut konserneittain koko tarkasteluperiodin ajalta. Tarkat arvot löytyvät liitteestä 5. Kuten kuvio osoittaa kaikilla konserneilla on ollut koko tarkasteluperiodin ajan vakavaraisuus sen vaadittavalla tasolla. Muihin tutkimuksessa käytettyihin tunnuslukuihin verrattuna vakavaraisuussuhdeluvulla mitattuna konserneilla ei ole ollut vaikeuksia säilyttää vaadittavaa tasoa finanssikriisistä huolimatta. Nordealla vakavaraisuussuhdeluku on ollut esimerkiksi nouseva aina vuodesta 2005 lähtien. Kyseisellä tunnusluvulla mitattuna myös pienemmät konsernit ovat pystyneet pitämään vakavaraisuuden hyvällä tasolla. Huomion arvoista on Ålandsbankenin pärjääminen vakavaraisuudella mitattuna tarkasteluperiodin lopussa, kun taas kannattavuus mittareilla mitattuna oli Ålandsbanken selvästi heikoin. Ålandsbankenin omat varat ovat kasvaneet tarkasteluperiodilla nopeammin suhteessa riskipainotettuihin saamisiin. Viimeisen vuoden nousuun on varmasti vaikuttanut konsernin päätös olla jakamatta jakokelpoisia voittovaroja osinkona yleisölle. Aktia on pärjännyt myös hyvin koko tarkasteluperiodin ajan, eikä konsernilla ole ollut vaikeuksia pitää riittävää vakavaraisuuden tasoa yllä. Aktian vakavaraisuuden korkeasta tasosta hyvä esimerkki on konsernin hallituksen päätös osinkopolitiikan muuttamisesta, osinkoa maksetaan 40–60 prosenttia konsernin tuloksesta aiemman 30–50 prosentin sijaan. Kuvio 8. esittää vakavaraisuussuhdelukujen kehityksen vuosien 2000–2011 välillä (Pankkien vuosikertomukset).

Kuvio 9 esittää konsernien omavaraisuusasteen vuosittain tarkasteluperiodin ajalta. Tarkat arvot löytyvät liitteestä 6. Omavaraisuusaste pankkitoimialalla on huomattavasti pienempi kuin muilla toimialoilla. Basel 3 suosituksessa kuvataan, että omavaraisuusaste tulisi olla vähintään 3 % yhtiön varoista. Pankkitoimialan omavaraisuusasteen alhaiseen tasoon suurin vaikutus on, että pankkien omasta pääomasta suurin osa on velkaa yleisölle ja muille luottolaitoksille. Kuviosta ilmenevistä tuloksista voidaan havaita, niin yli 90 % konsernien varoista on rahoitettu muutoin kuin omalla pääomalla.

Kuviosta voidaan nähdä, että Nordealla, Aktialla ja Ålandsbankenilla omavaraisuusaste on ollut koko tarkasteluperiodin ajan lähes samalla tasolla, noin viidessä prosentissa. Tästä voidaan päätellä, että konsernit ovat vakaalla pohjalla. Ålandsbanken on pystynyt pitämään omavaraisuusasteen hyvällä tasolla tarkasteluperiodin viimeisinä vuosina, vaikka kannattavuus tunnusluvut laskivatkin melko rajusti kyseisenä ajankohtana. Omavaraisuusasteella mitattuna Sampo on omassa luokassaan koko tarkasteluperiodin ajan, vuoden 2004 poikkeusta lukuun ottamatta. Vuoden 2006–2007 nousu 10,85 %:sta 30,42 %:iin johtuu jo edellä mainitusta osakekannan myynnistä Danske Bank A/S:lle. Sammon oma pääoma kasvoi kyseinä ajankohtana noin 33 % edellisestä vuodesta taseen loppusumman samaan aikaan pienentyessä noin 47 %. Tämän seurauksena omavaraisuusaste kasvoi rajusti ja on myös pysynyt erittäin korkealla tasolla tarkasteluperiodin loppuun asti. Myös OP Pohjola on pärjännyt koko tarkasteluperiodin hyvin omavaraisuus vertailussa, OP Pohjola on pitänyt omavaraisuusasteensa koko ajan noin 8 %:ssa päättäen kuitenkin arvon hiukan yli 7 %:iin. Suomen Pankin (2011) teettämän tutkimuksen mukaan nykyään markkinoilla toimijat ovat alkaneet käyttämään entistä enemmän yksinkertaista omavaraisuusastetta pankkien vakavaraisuus analysoinnissa. Omavaraisuusasteen ollessa liian alhainen on pankilla vaikeaa saada rahoitusta. Omavaraisuusaste on siis pidettävä riittävällä tasolla, jotta sijoittajat luottavat pankkien suorituskykyyn. Sampo on ainoa konserni, jolla finanssikriisin vaikutus heijastuu omavaraisuusasteen suurena heikkenemisenä. Tämä johtuu oman pääoman määrän melko rajusta laskusta edelliseen vuoteen verrattu 4631€ (7733M€). Oman pääoman lasku johtui omaan pääomaan kirjattujen myytävissä olevien rahoitusvarojen

suuresta laskusta kyseisen tilikauden aikana. Kuvio 9. esittää omavaraisuusasteen kehityksen vuosien 2000–2011 välillä (Pankkien vuosikertomukset).

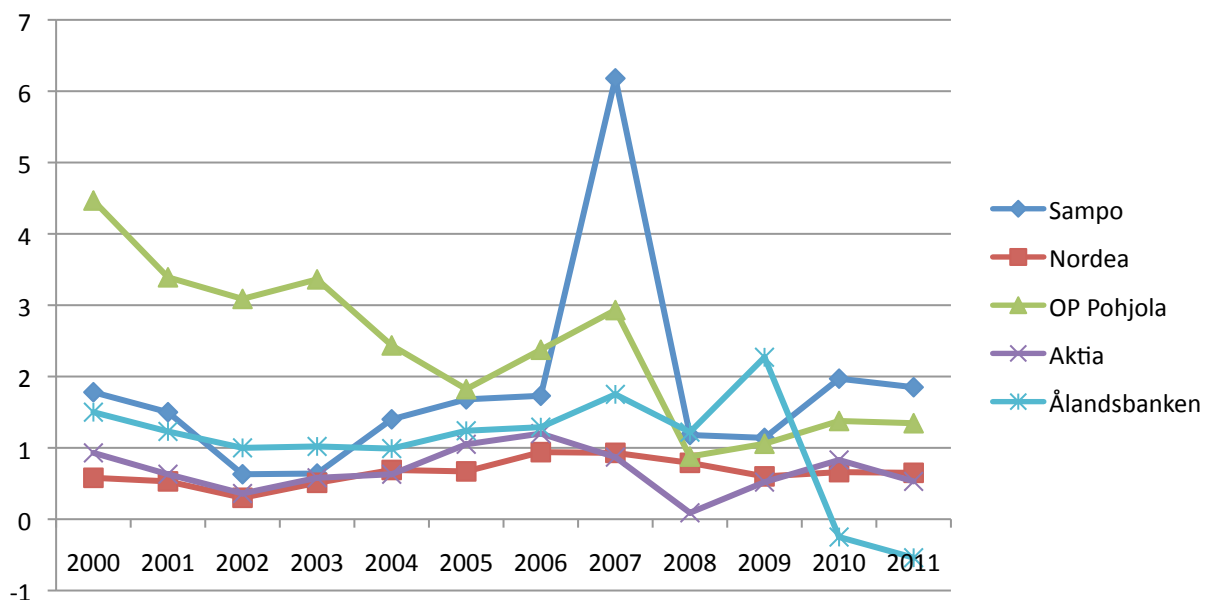
Verrattaessa suurempia ja pienempiä pankki konserneja vakavaraisuuden saralla konsernin koolla ei näytä olevan suurta merkitystä. Pienemmät konsernit ovat pärjänneet tarkasteluperiodin ajan yhtä hyvin suurempien konsernien kanssa. Finanssikriisien vaikutukset eivät näy vakavaraisuuden tunnusluvuissa suurina muutoksina. Tutkimuksessa mukana olevien konsernien omavaraisuusastetta voidaan pitää kohtuullisella tasolla, jos ohjearvoksi annetaan kolmen prosentin minimivaatimus.

4.4 Osakekohtaiset tunnusluvut

Osakekohtaisia tunnuslukuja esitetään tutkimuksessa kaksi, ensimmäinen näistä on osakekohtainen tulos. Tästä eteenpäin kyseisestä tunnusluvusta käytetään englanninkielistä lyhennystä EPS (earnings per share). Kuviossa 10 on esitetty konsernien EPS tunnusluvun arvot vuosittain. Tarkat arvot löytyvät liitteestä 7. EPS kertoo kuinka paljon yhtiön voitoista kohdistuu kuhunkin yhtiön liikkeeseen lasketuista kantaosakkeista, EPS siis mittaa yhtiön kannattavuutta osakkeenomistajien näkökulmasta. Balsam et al. (1998) tutki EPS tunnusluvun tuomaa hyötyä markkinoille, heidän tuloksistaan voidaan huomata, että EPS tunnusluku on tärkeä osakekohtainen

tunnusluku ja se tuo markkinoille merkittävästi informaatiota. Osakekohtaiset tunnusluvut ovat myös ilmoitettava konsernitilinpäätöksessä, jos yhtiön osakkeet ovat julkisen kaupankäynnin kohteena.

EPS:llä verrattuna kaikki tutkimuksessa mukana olevat yhtiöt ovat pärjäneet melko samankaltaisesti. OP Pohjola aloitti vuosikymmenen hiukan muita paremmalla EPS tuloksella, mutta OP Pohjolankin EPS on laskenut muiden yhtiöiden tasolle vuoden 2005 jälkeen. Sammon vuoden 2007 suuri EPS luku johtuu jo edellä mainitusta osakekannan myynnistä Danske Bank A/S:lle. Kuviosta voidaan havaita, että Nordea ja Aktia ovat pärjäneet tarkasteluperiodilla hyvin yhdenmukaisesti, Ålandsbanken on myös pärjännyt melko tasaisesti aina vuoteen 2010 asti, jolloin sen EPS painui negatiiviseksi, negatiivisen tuloksen johdosta. Jokaisella tutkimuksen yhtiöllä on havaittavissa EPS tunnusluvun laskua vuosien 2007–2008 välillä, Sammon huima lasku johtuu edellisvuoden osakekaupoista, Aktian kyseinen lasku johtui tilikauden tuloksen pienestä määrästä. Kuvio 10. esittää osakekohtaisen tuloksen kehityksen vuosien 2000–2011 välillä (Pankkien vuosikertomukset).

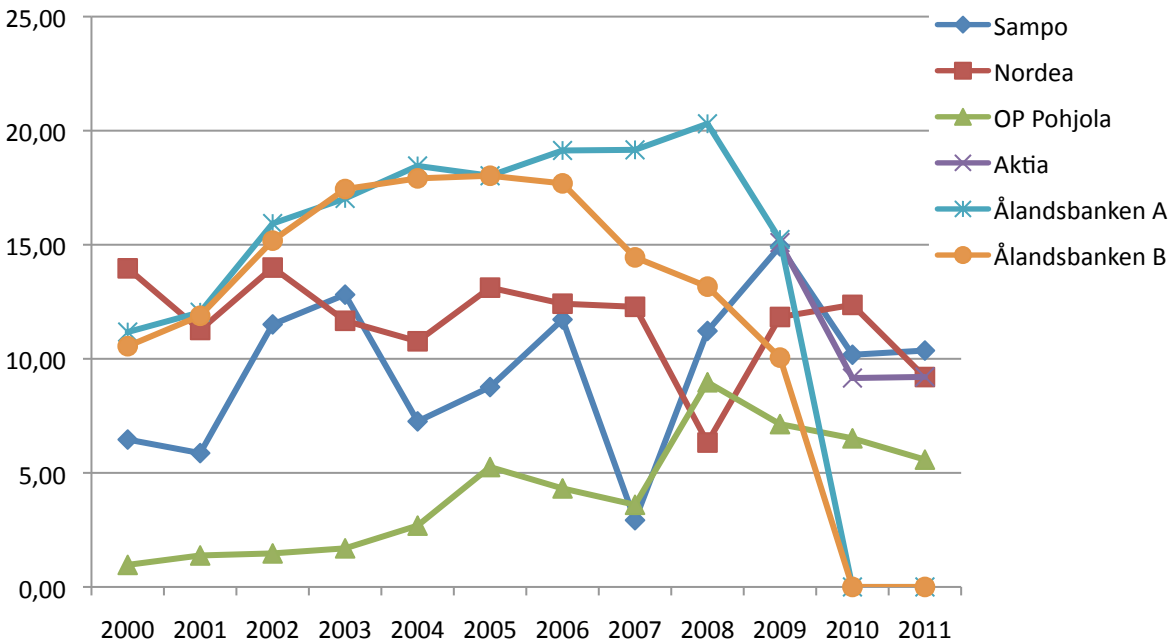
Toinen osakekohtaisista tunnusluvuista, joka tutkimuksessa esitetään on, hinta/voitto suhde eli P/E-luku. Tästä lähtien kyseisestä tunnusluvusta käytetään englanninkielistä lyhennystä P/E-luku. P/E-luku kertoo kuinka suuri yrityksen osakkeen markkinahinta on

suhteessa yrityksen osakekohtaiseen tulokseen. Tämä voidaan ymmärtää myös siten, että se kertoo kuinka monen vuoden osakekohtainen tuotto tarvitaan osakkeen pörssi-arvon maksamiseen, jos EPS pysyisi samana. Eli jos P/E-luku olisi 10, niin osake maksaisi itsensä takaisin kymmenessä vuodessa. P/E-luvun kehitys tarkasteluperiodilla on esitetty alla olevassa kuviossa 11. Tarkat arvot löytyvät liitteestä 8.

Tutkimuksessa mukana olevien yhtiöiden P/E-lukujen vaihtelut ovat melko suuria. Tämä siis kun verrataan yhtiöitä toisiinsa. Yleisesti vahvoilla ja suuremmilla yrityksillä P/E-luku on matalampi, koska heidän yhtiöiden kasvuhakuisuus on pienemmällä tasolla, kuin pienemmissä kasvuhakuisissa yrityksissä. Kuten kuviosta voidaan havaita kolmella suurimmalla pankki konsernilla Nordealla, OP Pohjolalla ja Sannolla P/E-luvut ovat koko tarkasteluperiodin ajan matalammalla tasolla, kuin Ålandsbankenilla ja Aktialla. Aktia listautui pörssiin vasta 2009 vuoden syyskuussa, joten tästä syystä Aktialta esitetään vain kolmen viimeisen tarkasteluperiodin vuoden tulokset. Ålandsbankenilta on tarkasteluun otettu heidän A-sarjan ja B-sarjan osakkeet erikseen. Nämä ovat käyttäytyneet aina vuoteen 2005 asti lähes identtisinä. Ålandsbankenin kahden viimeisen vuoden P/E-luku arvot ovat merkitty nolliksi, sillä nämä arvot olivat reilusti negatiivisia EPS arvon ollessa negatiivinen. Tämä P/E-luvun raju pudotus voi myös johtua osakkeiden suuresta yli arvostamisesta. Tähän antaa myös osviittaa Ålandsbankenin osakekurssin käyttäytyminen viimeisten kahden tarkasteluperiodin vuoden aikana, jolloin esimerkiksi A-sarjan osakkeen hinta on pudonnut lähes 60 %:a, sen ollessa vuoden 2009 viimeisenä päivänä 34,57€ ja vuoden 2011 viimeisenä päivänä 14,15€.

Nordea on ollut koko tarkasteluperiodin ajan tasaisin kaikista yhtiöistä. Tähän vaikuttanee Nordean vahva asema ja yleisön luotto Nordeaa kohtaan. Nordean osakkeen hintakaan ei ole kokenut niin suuria heittoja tarkasteluperiodin aikana, kuin esimerkiksi edellä mainittu Ålandsbanken. P/E-luku muuttuu joka vuosi osakkeen markkinahinnan muuttuessa, mutta juuri tässä suhteessa Nordea on onnistunut pitämään tunnusluku arvonsa lähes samalla tasolla koko tarkasteluperiodin ajan. Kaikkien yhtiöiden P/E-luvun arvossa nähdään suurempia muutoksia vuosien 2007–2008 välillä, kuin muiden vuosien välillä. OP Pohjolan ja Ålandsbankenin A-sarjan

osakkeilla mitattu P/E-luku arvot nousivat kyseisenä ajan jaksona, muiden yhtiöiden P/E-lukujen laskiessa. Kummallakin yhtiöllä tähän vaikutti suuresti kyseisen vuoden pienempi EPS arvo, verrattuna edelliseen tai seuraavaan vuoteen, jolloin näidenkin yhtiöiden arvot laskivat. Kuvio 11. esittää P/E-lukujen kehityksen vuosien 2000–2011 välillä (Pankkien vuosikertomukset).

Vertailtaessa suurempia ja pienempiä pankki toimialan konserneja osakekohtaisilla tunnusluvuilla ei voida havaita suuria eroja suurempien konsernien hyväksi. EPS tunnusluvulla mitattuna taseen loppusummaltaan suurin mukana oleva konserni Nordea pärjäsikin koko tarkasteluperiodin ajan lähes samalla tasolla Aktian kanssa, jolla taseen loppusumma on toiseksi pienin mukana olevista konserneista. EPS mittaa yhtiön kannattavuutta osakkeenomistajan näkökulmasta ja tässä vertailussa suuret ja pienet yhtiöt pärjäsivät melko yhdenmukaisesti, lukuun ottamatta Ålandsbankenin viimeisten vuosien negatiivisia arvoja. Arvot ovat merkitty nolliksi, koska negatiivisista arvoista ei voi tehdä tulkintaa. Tarkat lukuarvot löytyvät jo edellä mainitusta liitteestä 8.

Toinen osakekohtainen tunnusluku oli P/E-luku. Vaikka kaikki konsernit toimivat samalla toimialalla, on P/E-luvun arvoista vaikeaa vetää täysin varmoja johtopäätöksiä.

Tuloksista voi kuitenkin havaita sen, että suuremmilla konserneilla P/E-luvun arvot ja näiden heittely ovat maltillisempia kuin pienemmillä. Tähän voi johtaa esimerkiksi konsernien erilaiset tulevaisuuden suunnitelmat, pienemmillä konserneilla on todennäköisesti suuremmat kasvusuunnitelmat verrattuna suuriin konserneihin, jotka voi suunnitella pitävänsä markkina-asemansa tietyllä tasolla kasvattamatta tätä oikeastaan lainkaan.

5 Yhteenveto

Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään pankkikonsernien taloudellisesta suorituskykyä 2000-luvulla ja miten se oli kehittynyt. Tutkimuksessa oli mukana viisi suurinta liikepankkia, jotka valittiin käyttäen henkilöstön määrää ja pörssinoteerausta valintakriteereinä. Pankkikonsernien suorituskykyä pyrittiin selvittämään mittaamalla kunkin konsernin osalta kahdeksaa eri tunnuslukua. Näistä tunnusluvuista kolme mittasi kannattavuutta, yksi pankkikonsernien tehokkuutta, kaksi vakavaraisuutta ja kaksi tunnuslukua mittasi konsernien osakekohtaista suorituskykyä. Näiden tunnuslukujen avulla pyrittiin myös vastaamaan tutkimuksen alaongelmina esiintyviin kysymyksiin, vaikuttiko finanssikriisi konsernien suorituskykyyn ja oliko konsernin koolla merkitystä suorituskyvyn kehitykseen ja finanssikriisistä selviämiseen.

Kannattavuuden saralla mitattuna tutkimuksessa mukana olevia pankkikonsernien, kannattavuuden tasoa voidaan pitää kohtalaisena, jopa hyvänä. Vuosien 2004–2007 välillä kaikki pankkikonsernit pärjäsivät hyvin, tähän vaikutti koko maailman taloudellinen noususuhdanne. Tämän noususuhdanteen ja vakaan kasvun ansiosta konsernit olivat pystyneet hankkimaan puskureita, silloin vielä tuntematon uhkaa (finanssikriisiä) vastaan. Näiden puskureiden hankkiminen myös auttoi selviytymään finanssikriisissä. Pankkikonsernien ROI arvot olivat lähes kaikilla koko 2000-luvun tyydyttävällä tasolla (yli 10 %), poikkeuksena Nordea jolla ROI arvo pysyi koko tarkasteluperiodin ajan alle kymmenessä prosentissa. Pienemmillä pankkikonserneilla finanssikriisi vaikutti tähän tunnuslukuun ja kummankin pienen konsernin ROI arvo jäi alle tyydyttävän tason tarkasteluperiodin päättyessä. ROE tunnusluvulla mitattuna konsernit ovat olleet hyvin kannattavia tarkasteluperiodin viimeisiä vuosia lukuun ottamatta. Kaikkien konsernien ROE arvo putosi rajusti viimeisenä vuotena, tästä suurimpana putoajana Ålandsbanken jonka ROE arvo laski negatiiviseksi. Viimeinen kannattavuuden mittari oli ROA. ROA tunnusluvulla mitattuna yleisesti kannattavana tasona on pidetty tunnusluku arvon ylittäessä arvon 1. Tälle perusteella mitattuna

konserneista kannattavana on koko tarkasteluperiodin ajan ollut ainoastaan Sampo. OP-Pohjola on myös 2000-luvun alun ajan pystynyt pitämään tunnusluku arvonsa kannattavan paremmalla puolella, mutta OP-Pohjolallakin tunnusluku arvo kääntyi laskuun vuoden 2004 jälkeen.

Pankkikonsernien tehokkuutta mitattiin kulu/tuotto-suhde luvulla. Tehokkuus tunnusluvulla mitattuna pankkikonsernien koon merkitys kävi suurinten ilmi. Tämä tunnusluku oli oikeastaan ainoa, jossa konsernien koko ero näkyi isoimpien konsernien eduksi. Nordea ja OP-Pohjola oli koko tarkasteluperiodin ajan kaksi tehokkainta pankkikonsernia. Nordealla finanssikriisin aiheuttamat vaikeudetkaan eivät näkyneet tehokkuus tunnusluvussa, vuosien 2007–2008 aikana tehokkuus tunnusluku pysyi lähes muuttumattomana. Muiden osalta finanssikriisin vaikutukset näkyivät selvemmin tehokkuudessa. Ålandsbankenin vaikeudet kulminoituvat tarkasteluperiodin viimeisille vuosille ja vuonna 2011 kulu/tuotto-suhde kääntyi negatiiviseksi, jolloin kuluja oli enemmän suhteessa tuottoihin.

Vakavaraisuutta tutkimuksessa mitattiin vakavaraisuussuhdeluvulla ja omavaraisuusasteella. Kuten tuloksista käy ilmi kaikki tutkimuksessa mukana olleet pankkikonsernit ovat pitäneet vakavaraisuutensa riittävällä tasolla koko tarkasteluperiodin ajan. Minimi vakavaraisuuden taso vakavaraisuussuhdeluvulla mitattuna on 8 prosenttia omista varoista ja tästä rajasta ei ole yksikään pankkikonserni lipsunut. Omavaraisuusasteella mitattuna konsernit ovat myös pitäneet tunnusluku arvonsa koko tarkasteluperiodin ajan vaadittavalla tasolla. Basel 3 säännöksessä omavaraisuusasteen minimivaatimus on 3 % konsernin varoista. Sampo konserni on ollut koko tarkasteluperiodin ajan kaikista omavaraisin ja vuoden 2007 osakekannan myynti vahvisti vielä tätä tosi asiaa ennestään, jolloin Sammon omavaraisuusaste nousi 30 % paremmalle puolelle. Vakavaraisuudella mitattuna pankkikonsernit pärjäsivät hyvin koko tarkasteluperiodin ajan, eikä suurin ja pienien konsernien välillä ollut näkyvää eroa.

Osakekohtaiset tunnusluvut olivat viimeiset tutkimuksessa käytetyt indikaattorit suorituskyvystä. Osakekohtaisina tunnuslukuina käytettiin osakekohtaista tulosta eli EPS:ää ja P/E-lukua. EPS mittaa kannattavuutta osakkeenomistajien näkökulmasta.

Pankkikonsernit ovat pärjänneet kaikki melko tasaisesti tarkasteluperiodilla. OP-Pohjola on kuitenkin ollut vahvin tässä kamppailussa, mutta yleisesti konsernit ovat pystyneet tuottamaan melko tasaista tulosta osaketta kohden. Tässäkin tunnusluvussa on mukana muutama poikkeus, Sammon vuoden 2007 suuri osakekohtainen tulos johtui kyseisenä vuotena voimaan astuneesta osakekauppa sopimuksesta, jossa Sammon osakekanta myytiin kokonaisuudessaan Danske Bank A/S:lle. Toinen poikkeus on Ålandsbankenin negatiivinen osakekohtainen tulos vuosina 2010 ja 2011, tämä johtui tilikauden tuloksen negatiivisuudesta. P/E-luvulla mitattu suorituskyky heittelee melko paljon konsernien välillä. Suurempien konsernien arvot ovat vaihdelleet maltillisemmin koko tarkasteluperiodin ajan verrattuna pienempiin konserneihin. Tähän syyksi voidaan mainita konsernien erilaiset kasvusuunnitelmat. Pienemmät konsernit yrittävät kasvaa enemmän lyhyessä ajassa verrattuna jo suuriin konserneihin. P/E-luku arvojen heittelyyn suurien ja pienien konsernien välillä voi myös vaikuttaa sijoittajien luotto suurempiin ja vahvempiin konserneihin.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää vaikuttiko finanssikriisi pankkikonsernien suorituskykyyn. Tutkimuksen suhteellisen pienestä koosta huolimatta pystymme tekemään johtopäätöksen, että viimeaikainen finanssikriisi vaikutti pankkikonsernien suorituskykyyn. Kaikkien tutkimuksessa mukana olleiden pankkikonsernien tunnusluku arvot laskivat finanssikriisin aikana lähes poikkeuksetta. Pankkikonsernien rakentama vakaa pohja 2000-luvun alusta kuitenkin auttoi kaikkia konserneja selviytymään finanssikriisissä. Tarkasteluperiodin päättyessä ainoa konserni, joka tunnusluku arvojen puolesta oli vaikeuksissa, oli Ålandsbanken. Pankkikonsernien koolla ei näyttänyt olevan suurta merkitystä suorituskyvyn kehitykseen. Ainoa tunnusluku, jossa pystyimme todella huomaamaan eron suurien ja pienien konsernien välillä oli kulu/tuotto-suhde tunnusluku. Tällä tunnusluvulla mitattuna kaksi suurinta pankkikonsernia pärjäsivät koko tarkasteluperiodin ajan muita paremmin. Tutkimus tuotti myös vastaukset tutkimuksen alaongelmina esitettyihin kysymyksiin, vaikuttiko finanssikriisi pankkikonserneihin ja vaikuttiko pankkikonsernien koko suorituskyvyn kehitykseen ja finanssikriisistä selviämiseen.

Tutkimus oli pieni askel ihmisellä ja pieni askel ihmiskunnallekin sen pienuuden muodossa, mutta tutkimus antaa kuitenkin pientä suuntaa siihen minkälainen suorituskyky Suomessa toimivilla pankkikonserneilla on ja kuinka nämä konsernit vastaanottivat finanssikriisin suuren iskun. Jatkotutkimuksena voisi vertailla Suomen pankkien tilannetta, esimerkiksi koko finanssikriisin ajan myrskyn silmässä olleisiin Yhdysvaltalaisiin pankkeihin. Tutkimuksessa voisi tutkia, että onko esimerkiksi Suomessa toimivat pankit pärjännyt paremmin kuin Yhdysvaltalaiset. Pankkitoimiala muuttuu ja on muuttunut viime aikoina suuresti valtioiden kasvattaessa omistuksiaan pankeissa ja lanseeratessa uusia säännöksiä toimialalle, jotta viimeaikaisten finanssikriisien kaltaisia kriisejä ei pääsisi enää tapahtumaan. Nähtäväksi jää oliko viimeaikainen finanssikriisi viimeinen ja onko siitä vieläkään päästy kunnolla yli ja eteenpäin, vai muhiiko kriisin tuhkissa uusi kriisi?

6 Lähteet

Artikkelit:

Balsam S. ja Lipka R. (1998) Share prices and alternative measures of earnings per share. *American Accounting Association*. Vol. 12, no. 3 ss. 234-249

Blundell-Wignall A., Atkinson P. ja Hoon Lee S. (2008) The current financial crisis: causes and policy issues. *OECD Journal: Financial Market Trends 2009*. Vol. 2008, no. 2 ss. 11-31

Brown C. ja Davis K. (2008) The sub-prime crisis down under. *Journal of Applied Finance*. Vol. 18, no. 1, ss 16-28

Constantinou D. ja Ashta A. (2011) Financial crisis: lessons from microfinance. *Strategic change*. Vol. 20, no. 5/6, ss. 187-203

Docherty P. (2008) Basel 2 and the political economy of banking regulation-monetary policy interaction. *International Journal of Political Economy*. Vol. 37, no. 2 ss. 82-106

Freystätter H. ja Mattila V.M. (2011) Finanssikriisin vaikutuksista Suomen talouteen. *Suomen Pankki*. Vol. 1, no. 1, ss. 4-53

Gilman, S. (1925) *Analyzing Financial Statements*. The Ronald Press Company

Gupta A. (2010) Financial crisis enforcing global banking reforms. *Business Strategy Series*. Vol. 11, no. 5, ss. 286-294

Horrigan J. (1968) A short history of financial ratio analysis. *Accounting Review*, Vol 43, No 2, ss. 284 – 294.

Jickling M. & Murphy E. V. (2010) Who regulates whom? An overview of U.S. financial supervision. *Congressional research service*, ss. 1 – 41.

Kiander J. ja Vartia P. Lessons from the crisis in Finland and Sweden in the 1990s. *Empirica*. Vol. 38, no. 1, ss. 71-76

Merwin, C.L (1942) *Financial small corporations: In Five Manufacturing Industries, 1926-36*. National Bureau of Economic Research

O'Sullivan K.P.V. ja Kennedy T. What caused the Irish banking crisis?. *Journal of Financial Regulation and Compliance*. Vol 18, no. 3, ss. 224-242

Quirk W.J. (2012) Too big to fail and too risky to exist. *American Scholar*. Vol. 81, no. 4, ss. 31-43

Santoro M. A. Too big and too interconnected to fail: historical and ethical analysis of sustainability risk of to the US financial system. *International Journal of Sustainable Economy*. Vol. 4, no. 4

Sanzo, R. (1960) Ratio analysis for small business. Small Business Management Series No. 20. Small Business Administration. USA.

Sükrü Edrem M. (2008) Turkish banking system in the face of the global crisis. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*. Vol. 3, no. 4, ss. 351-362

Kirjat:

Erätuuli M., Leino J. ja Yli-Luoma P.V.J. (1994) Kvantitatiiviset analyysimenetelmät ihmistieteissä. Rauma, Kirjapaino Oy West Point

Kallunki J.P. ja Kytönen E. (2004) Uusi tilinpäätösanalyysi. Helsinki, Talentum

Kallunki J.P., Lantto A.M. & Sahlström P. (2008) Tilinpäätösanalyysi IFRS-maailmassa. Helsinki, Talentum

Kontkanen E. (2009) Pankkitoiminnan käsikirja. Vammala, Vammalan kirjapaino Oy

Leppiniemi J. ja Leppiniemi R. (2000) Tilinpäätöksen tulkinta. Porvoo, WSOY

Mankiw N. G. & Taylor P.T. (2011) Economics.

Niskanen J. & Niskanen M. (2003) Tilinpäätösanalyysi. Helsinki, Edita

Salmi I. (2006) Mitä tilinpäätös kertoo. Sysmä, Edita

WWW sivut:

Dodd-Frank säännös [viitattu 21.11.2012] [verkkodokumentti] saatavilla:

<http://www.sec.gov/about/laws/wallstreetreform-cpa.pdf>

Finanssivalvonnan valvottavat ryhmät [viitattu 21.11.2012] [verkkodokumentti] saatavilla:

<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Pages/Default.aspx>

Hurri J. (2009) Liian suurista tuli vielä suurempia. [viitattu 21.11.2012] [verkkodokumentti] saatavilla:

<http://www.taloussanomat.fi>

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336 [viitattu 21.11.2012] [verkkodokumentti] saatavilla:

<http://www.finlex.fi/fi/>

Talletuspankkien konttorit ja henkilöstön määrä Suomessa [viitattu 21.11.2012]
[verkkodokumentti] saatavilla:

http://www.fkl.fi/materiaalipankki/julkaisut/Julkaisut/Pankit_Suomessa_2010.pdf

Rahoitus järjestelmän vakaus [viitattu 21.11.2012] [verkkodokumentti] saatavilla:

<http://www.suomenpankki.fi/fi/Pages/default.aspx>

Tilastokeskuksen kuvio valtion velan kasvusta 2000-luvulla [viitattu 21.11.2012]
[verkkodokumentti] saatavilla:

<http://www.stat.fi/index.html>

Yritystutkimusneuvottelukunnan uusimmat julkaisut [viitattu 21.11.2012]
[verkkodokumentti] saatavilla:

<http://www.yritystutkimusneuvottelukunta.fi>

Muut:

Aktia Pankki Oyj vuosikertomukset 2000-2011

Nordea Pankki Oyj vuosikertomukset 2000–2011

OP-Pohjola-ryhmä vuosikertomukset 2000-2011

Sampo Pankki Oyj vuosikertomukset 2000-2011

Ålandsbanken Abp vuosikertomukset 2000-2011

Liitteet

Liite 1. ROI:n kehitys 2000-luvulla

ROI	Nordea	Sampo	OP-Pohjola	Aktia	Ålandsbanken
2000	5,77	32,27	38,36	44,65	21,45
2001	6,91	33,28	34,13	27,56	19,23
2002	3,96	22,15	26,46	14,87	14,08
2003	3,42	16,02	22,04	26,71	14,68
2004	3,39	19,38	15,49	10,05	7,02
2005	3,24	18,77	15,12	8,07	11,06
2006	3,86	10,4	20,15	7,36	13,05
2007	4,41	11,95	28,62	9,75	15,24
2008	4,65	10,24	30,93	9,19	11,99
2009	2,48	11,31	16,88	4,28	6,87
2010	1,97	15,03	15,79	3,55	4,77
2011	2,27	13,12	15,89	3,83	5,57

Liite 2. ROE:n kehitys 2000-luvulla

ROE	Nordea	Sampo	OP-Pohjola	Aktia	Ålandsbanken
2000	21,7	49,48	28,69	27,43	21,91
2001	16,08	43,07	18,71	18,78	17,76
2002	13,22	21,08	15,07	11,11	14,59
2003	14,07	13,06	14,99	15,74	13,68
2004	21,87	29,37	13,23	17,3	12,88
2005	23,52	29,78	11,3	19,7	16,48
2006	24,85	19,04	17,57	20,93	17,57
2007	22,63	12,6	19,27	19,56	21,51
2008	19,08	18,79	6,6	2,09	14,62
2009	13,72	10,84	7,5	10,08	18,92
2010	14,83	14,85	8,55	15,66	0,65
2011	13,58	13,77	7,94	8,97	-3,19

Liite 3. ROA:n kehitys 2000-luvulla

ROA	Nordea	Sampo	OP-Pohjola	Aktia	Ålandsbanken
2000	0,86	3,02	1,86	1,11	1,05
2001	0,64	3,73	1,22	0,78	0,8
2002	0,51	1,79	1,08	0,47	0,55
2003	0,49	1,06	1,07	0,7	0,58
2004	0,83	2,17	1,02	0,72	0,54
2005	0,76	2,6	0,86	0,82	0,65
2006	0,91	1,4	1	0,75	0,75
2007	0,85	3,15	1,12	0,66	0,93
2008	0,6	3,87	0,29	0,06	0,53
2009	0,45	2,41	0,42	0,32	0,79
2010	0,45	3,7	0,52	0,53	-0,06
2011	0,36	3,45	0,47	0,33	-0,16

Liite 4. Kulu/Tuotto-suhteem kehitys 2000-luvulla

Kulu/Tuotto-suhde	Nordea	Sampo	OP-Pohjola	Aktia	Ålandsbanken
2000	55,83	62,87	47,34	66,7	55,81
2001	61,2	53,44	53,92	71,78	64,25
2002	66,76	73,69	59,73	8,15	68,59
2003	65,14	78,1	60,99	72,52	68,97
2004	60,91	78,94	61,09	65,41	69,78
2005	55,8	78,77	55,4	57,2	63,92
2006	51,81	82,14	55,5	61,51	66,35
2007	51,56	82,17	50,16	59,72	61,05
2008	52,9	81,28	67,95	95,02	70,17
2009	49,73	85,41	60,91	66,12	88,46
2010	51,6	79,05	59,29	63,76	93,19
2011	54,93	87,16	63,25	74,06	103,95

Liite 5. Vakavaraisuussuhdeluvun kehitys 2000-luvulla

Vakavaraisuussuhdeluku	Nordea	Sampo	OP-Pohjola	Aktia	Ålandsbanken
2000	9,4	11,44	11,76	12,99	12,58
2001	9,08	12,72	15,12	12,51	12,5
2002	9,992	17,33	15,21	13,08	10,97
2003	9,32	12,46	15,37	13,86	11,45
2004	9,48	15,36	15,83	14,08	11,75
2005	9,16	10,55	14,6	15,1	11,33
2006	9,79	11,9	14,26	13,82	13,8
2007	10,88	15,13	13,45	15,42	12,79
2008	12,06	14,28	12,6	13,65	12,6
2009	12,31	14,89	12,6	15,95	12,3
2010	12,38	15,19	12,76	15,94	12
2011	13,41	14,42	14	16,22	12,8

Liite 6. Omavaraisuusasteen kehitys 2000-luvulla

Omavaraisuusaste	Nordea	Sampo	OP-Pohjola	Aktia	Ålandsbanken
2000	4,95	8,79	8,58	5,16	6,01
2001	4,9	10,76	9	5,13	5,8
2002	4,77	11,44	9,66	5,05	5,38
2003	4,65	11,99	9,85	5,46	6
2004	4,55	8,82	10,13	5,08	5,41
2005	3,98	10,12	9,69	5,48	5,23
2006	4,42	10,85	7,65	4,77	5,5
2007	4,41	30,42	7,94	4,26	5,16
2008	3,76	21,84	7,44	3,32	4,96
2009	4,42	28,58	7,69	4,42	4,8
2010	4,23	29,77	8,01	4,51	4,45
2011	3,65	29,63	7,07	4,74	5,27

Liite 7. Osakekohtaisen tuloksen kehitys 2000-luvulla

Osakekohtainen tulos

(EPS)	Nordea	Sampo	OP-Pohjola	Aktia	Ålandsbanken
2000	0,58	1,78	4,47	0,93	1,5
2001	0,53	1,5	3,39	0,63	1,23
2002	0,3	0,63	3,09	0,36	1
2003	0,51	0,64	3,36	0,58	1,02
2004	0,69	1,4	2,44	0,63	0,99
2005	0,67	1,68	1,82	1,05	1,24
2006	0,94	1,73	2,38	1,2	1,29
2007	0,93	6,18	2,93	0,87	1,75
2008	0,79	1,18	0,88	0,09	1,22
2009	0,6	1,14	1,06	0,52	2,27
2010	0,66	1,97	1,38	0,83	-0,25
2011	0,65	1,85	1,35	0,53	-0,54

Liite 8. P/E-luvun kehitys 2000-luvulla

P/E-luku	Nordea	Sampo	OP-Pohjola	Aktia	Ålandsbanken A	Ålandsbanken B
2000	13,97	6,46	0,97		11,73	10,55
2001	11,26	5,87	1,38		12,04	11,88
2002	14	11,51	1,47		15,93	15,18
2003	11,67	12,81	1,69		17,03	17,44
2004	10,77	7,26	2,69		18,45	17,91
2005	13,11	8,76	5,26		18,02	18,02
2006	12,41	11,72	4,32		19,13	17,69
2007	12,28	2,93	3,6		19,16	14,45
2008	6,32	11,22	8,97		20,3	13,16
2009	11,83	14,93	7,14	15,1	15,23	10,05
2010	12,36	10,18	6,51	9,16	-109,88	-74,24
2011	9,2	10,36	5,58	9,21	-26,2037	-16,07